

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
מחלקת אבחון, קדום והשמה

תכניות קדום אישיות

נובמבר 2015

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

תכניות קדום אישיות

תדריך לביצוע וכתיבת תכניות קידום אישיות

עריכה: ענת פרנק

מפקחת ארצית על תכניות קדום אישיות

נובמבר 2015

תוכן עניינים

דבר מנהל האגף.....	עמ' 3
דבר מנהל מחלקת אבחון קדום והשמה.....	עמ' 4
פתח דבר.....	עמ' 5
כיצד ניתן להשתמש בתדריך לרכז הקדום.....	עמ' 6
כללי.....	עמ' 7-8
1.1 הגדרות	
1.2 קיום מנחים וערכים מרכזיים לטיפול באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית.	
תכניות קדום אישיות- מהן?	עמ' 9-10
1. עקרונות מרכזיים	
2. תפיסת העבודה	
3. מהלכי הפעולה לתהליך הכנת תכניות אישיות	
תהליך העבודה- מהלכי העבודה.....	עמ' 11-18
פירוט שלבי העבודה	
טבלה המתארת את מהלכי הפעולה בהתאם לתפקיד המשתתפים בישיבת הקדום	
טבלה המתארת את מילוי טופס תכניות אישיות	
ניהול סיכונים.....	עמ' 19-20
עקרונות עבודה אנשים עם מש"ה.....	עמ' 21-23
מקורות.....	עמ' 24
נספחים.....	עמ' 25-49
1. תחומי ההסתגלות	
2. שאלון איסוף נתונים	
3. טופס תכנית אב	
4. טופס תכניות קדום אישיות	
5. ראיון אישי	
6. טופס איתור וזיהוי גורמי הסיכון העלולים להשפיע על חיי האדם	
7. דוגמה לתכנית אישית לצמצום סיכונים	
8. טופס מעקב יומי	
9. טופס מעקב חודשי	
10. התארגנות מערכתית	

דבר מנהל האגף

האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית, מדגיש בחזונו את הרצון לפעול לשיפור מתמיד של איכות החיים, רווחתו וקידומו של האדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית. מטרת אלו מיוצגות באמצעות תפיסת העבודה הרואה בפיתוח תכניות תמיכה, התערבות וקדום ביטוי לערכי הליבה הבסיסיים של האגף :

1. כבוד האדם והזכות שלו לחיים עם משמעות וקדום.
2. האמונה ביכולת האדם להתקדם ולהתפתח, בהתבסס על יכולותיו וחזקותיו.
3. הזכות לייחודיות ושונות.
4. בחירה עצמאית תוך שיתוף האדם ומשפחתו.
5. הזכות לפרטיות ואינטימיות.

התדריך שנבנה ע"י גורמי המקצוע במחלקה לאבחון קדום והשמה מהווה עבור מנהל המסגרת והעוסקים בתחום, כלי עבודה מקצועי המיועד לסייע לו ביצירת שפה אחידה, מקצועית וממוקדת .

אנו רואים בחשיבות עליונה את ההשקעה שלנו לפיתוחם וקידומם המקצועי של כל העובדים במערכת העוסקים בתחום זה,

האמור בתדריך מצטרף לכלי העבודה הרבים המוצעים על ידי האגף במטרה לפעול לשיפור מתמשך ברמת איכות החיים ואיכות הטיפול.

אני מודה לכל השותפים בהכנת התדריך ואני משוכנע כי השימוש בו ישפר את רמת הטיפול וההתמקצעות בתחום .

גדעון שלום,

סמנכ"ל בכיר,

מנהל האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית

דבר מנהל מחלקת אבחון קדום והשמה

מזה למעלה משני עשורים האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית פועל בדרכים שונות להטמעת התפיסה "האדם במרכז". בין המרכיבים המרכזיים של תפיסה זו ניתן למנות אמונה ביכולותיו וחזקותיו של האדם ללא קשר לרמת תפקודו, עבודה משותפת ומתואמת של אנשי מקצוע מתחומים שונים ועבודה יחד עם האדם ומשפחתו. עקרונות אלה ואחרים עומדים בבסיס עבודת האגף בתחום תכניות קדום.

אנו מאמינים ששאיפתה העיקרית של כל מערכת המעניקה שירותים לאדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית היא לפעול לשיפור מתמיד של איכות חייהם של אנשים אותם היא נועדה לשרת. הצרכים, החזקות והרצונות של דיירי וחיכי המסגרות כפי שהם באים לידי ביטוי במסגרת איסוף נתונים מדוקדק, הם הבסיס היחיד הרלוונטי לצורך תכנון הן ברמת הפרט והן ברמה המערכתית בתחומי עשייה שונים.

התדריך שלפניכם מאגד את הידע הנדרש לצורך יישום בפועל של תפיסת "האדם במרכז" ומתבסס על הידע שנצבר במשך למעלה מעשרים שנה של עשייה בתחום. הכלים שתמצאו בתדריך מאפשרים תכנון, מעקב ובקרת ביצוע התכניות האישיות מחד ותכנון ופיתוח מענים מערכתיים מאידך. בהזדמנות זאת, ברצוני להביע את הערכתי העמוקה לגב' ענת פרנק על עבודתה לצורך פיתוח התחום והובלתו בשנים האחרונות.

בברכה,

מארק שמיס

מנהל המחלקה לאבחון, קדום והשמה

פתח דבר

בעשורים האחרונים עלתה מאוד המודעות בקרב אנשים ממקצועות החינוך והטיפול, לגבי חשיבות התכנית האישית עבור המטופל.

בראשית שנות השמונים של המאה העשרים ועם ראשיתן של תנועות השילוב, החלו להתפתח תכניות על פי תכנון ממוקד פרט (Person-Centered Planning). גישת "האדם במרכז" מעודדת את הביטוי האישי של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית ומדגישה את הצורך בפיתוח וטיפול הפוטנציאל והיכולות הייחודיים של כל אדם.

העיסוק במונח איכות חיים ובאופן בו הוא בא לידי ביטוי בחייהם של אנשים עם מש"ה (מוגבלות שכלית התפתחותית), נמצא בעליה מתמדת (Renwick, 1998 ; Schalock, 2004). תרומתו עבור אנשים עם מש"ה קשורה לעובדה כי בשאיפה לאיכות חיים מגולמות תחושת ויכולות המתייחסות לרמת ההגשמה של הפרט ולרמת שביעות רצונו ממילוי צרכיו הבסיסיים בתחומים הפיזיים, הביולוגיים, הפסיכולוגיים, הכלכליים והחברתיים (Schalock, 1996) . במאמרים העוסקים בתחום זה, מודגשת זכותו של הפרט להיות שונה ולנהל את חייו בסגנון אישי ולפי צרכיו הייחודיים. נקודת המוצא היא, שאדם הנו סובייקט הזכאי לחיים של איכות וזכותו להיעזר בגורמי חוץ בלי לאבד תחושה של ערך עצמי וכבוד העצמי (רייטר 1999 מתוך נוימן 2013).

האדם מגדיר את חייו כאיכותיים כאשר הוא חש שהוא בעל שליטה על מעשיו והחלטותיו, כשהוא יכול לבחור את סגנון חייו, כשהוא יכול לקבוע יעדים אישיים לטווח קצר ולטווח הארוך. כשהוא יכול לפעול לפי היעדים שהציב לעצמו, כשהוא מסוגל להעריך את פעולותיו והישגיו ולהסיק מסקנות לגבי עצמו וחייו.

בחירה חופשית, שליטה על ההחלטות הנוגעות לחייו, שיפוט עצמי, תחושת ערך עצמית - כל אלה הם מרכיבים מרכזיים בתחושת איכות החיים של כל אדם לרבות אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (Schalock 1998 מתוך נוימן 2013).

האגף חרט את הנושא בחזונו, פיתח תחומי טיפול תיקצב והגדיר את תפקיד בעלי המקצוע וביצע קורסים והשתלמויות עבורם.

כעת אנו רוצים להציע לרכז תוכניות הקדום במסגרת, את התדריך הבא, שיהווה עבורו כלי עבודה זמין, נגיש וידידותי.

ענת פרנק, עו"ס

מפקחת ארצית תכניות קדום אישיות

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

כיצד ניתן להשתמש בתדריך לביצוע וכתיבת תכניות קידום אישיות

התדריך מיועד בראשונה למנהלי המסגרות שבאחריותם לוודא ביצוע העבודה בהתאם למתווה שנקבע, לרכזי תכניות הקדום האישיות ולצוותים העוסקים במלאכת התכנון, הכתיבה והיישום של התכניות.

תדריך זה בא כהשלמה ועדכון ל "תדריך לרכז תכניות קדום" שיצא בנובמבר 2011. בתדריך מוצגים כלים המאפשרים לחברי הצוות לבצע תהליכי תכנון, כתיבה והערכה יעילים ומבוקרים המכוונים לבניית תכנית קדום אישיות מיטביות.

המדריך כולל שישה חלקים:

1. כללי.
2. תכניות קדום אישיות- מהן?
3. תהליך העבודה.
4. ניהול סיכונים.
5. עקרונות עבודה עם אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית.
6. נספחים: כלי העבודה .

1. כללי

1.1. הגדרות

- **אדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית** [פיגור שכלי] – "מפגר" - אדם שמחמת חוסר התפתחות או התפתחות לקויה של כשרו השכלי מוגבלת יכולתו להתנהגות מסתגלת והוא נזקק לטיפול. חולה-נפש כמשמעותו בחוק לטיפול בחולי-נפש, תשט"ו-1955 אינו בבחינת מפגר לעניין חוק זה; כמוגדר בחוק הסעד [טיפול במפגרים] 1969.
- **מסגרות המפוקחות על ידי האגף** - דוור חוץ ביתי, מסגרות יומיות: מרכז תעסוקה, מרכז יום טיפולי, סביבה תומכת ועוד.
- **תכניות קדום אישיות** - סך התכניות המכוונות לסייע לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית לפתח את כישוריהם במידה האופטימאלית באמצעות תהליך של פיתוח מיומנויות ויכולות.
- **רכז תכניות קדום אישיות** – בעל מקצוע המופקד על יישום מדיניות האגף והמסגרת בתחום תכניות קדום אישיות.
- **התנהגות מסתגלת** - אוסף של מיומנויות תפיסתיות, חברתיות ומעשיות שבני אדם צריכים ללמוד כדי לתפקד בחיי היום-יום. מגבלה משמעותית בהתנהגות המסתגלת פוגעת בניהול אורח חיים יום-יומי תקין של הפרט ובעצמאותו האישית (פרוט התחומים ראה נספח 1).
- **מטרות על לטווח ארוך** - מטרה המנוסחת באופן כללי ביותר "מטרות לחיים", כוון כללי רצוי. מנוסחות כשאיפות וציפיות.
- **מטרות ביניים** - מטרות לטווח הבינוני באמצעותן אנחנו מבקשים להשיג דבר מה מעשי, שינוי רצוי שאפשר לזהותו באחד או יותר מתחומי החיים של האדם.
- **מטרות לטווח הקצר**- מטרות יומיומיות. מנוסחות במונחים התנהגותיים מפורטים שהאדם יעשה או ימנע מביצוען.
- **מטרה אופרטיבית** - ניסוח המטרה מצביע על השינוי שצריך לחול בהתנהגותו של האדם ובאיזה תחום אמור לחול השינוי.
- **ראיון אישי** - ראיון אישי עם האדם אליו מכוונת תכנית הקדום. באמצעות הראיון האישי: נברר עם האדם כיצד הוא חווה את חייו, מה הם שאיפותיו בכל תחומי החיים. במטרה להכינו לקראת התהליך בו הוא עומד לקחת חלק.
- **תקשורת חלופית תומכת** - (Augmentative & Alternative Communication - AAC) סדרה של שיטות ואסטרטגיות, שנועדו לאפשר תקשורת לאנשים המתקשים בתקשורת מילולית וכתובה.
- **תצפית** - התבוננות באמצעות צפייה מכוונת. צפייה מכוונת מהווה נקודת המוצא לכל תכניות קדום אישיות בעזרתה ניתן לזהות התנהגויות ותגובות של האדם, דפוסי התנהגות החוזרים על עצמם, התרחשויות ונסיבות המשפיעות על ההתנהגויות.

- **ישיבת קדום רב צוותית** - דיון וניתוח הנתונים שנאספו על ידי הצוות המקצועי / הטיפולי, על בסיסם מתקבלות החלטות על תכנית האב ועל תכניות הקדום האישיות.
- **תכנית לניהול סיכונים** - תכנית לניהול סיכונים הינה חלק מתוכנית קדום אישית שיש להכין על מנת לאפשר לאדם לקיים אורח חיים איכותי בסביבה בטוחה ומוגנת, להגן על חייו של האדם, חיי זולתו והסביבה, יחד עם הרצון לקדמו.
- **מערכת סימול והנגשה** - מטרת ההנגשה היא לעקוף קשיים שונים כגון קשיי קריאה, ליקויי ראייה, קשיי זיכרון, ריכוז ומיקוד ועוד. מערכת זו חולשת על תחומי המיומנויות השונים. מופעלת באופן מערכתי ומקיף כאשר עזרים שונים נבנים בהתאם לצרכים האישיים של כל אדם בעל מש"ה.
- **סנגור עצמי** - סנגור עצמי היא הפעולה בעזרתה עומדים האנשים עם מש"ה על זכויותיהם ומקדמים את צורכיהם, שותפים בבחירה בהחלטות הנוגעות לחייהם ופועלים להבטחת וקדום המטרות האישיות שלהם במסגרות השונות שיבחרו בהם, בצורה ההולמת ביותר. בבסיס הגישה של סנגור עצמי עומדת ההנחה כי לכל אדם הזכות להיות שותף בהחלטות הנוגעות למצבו ולמהלך חייו. גישה זו דוגלת בכך שכל פעולה של אנשי מקצוע תהיה מבוססת על מה שחשוב לאדם מנקודת מבטו באמצעות הקשבה ודיאלוג מתמשכים. הגישה מעוגנת בעקרונות של זכויות האדם, עצמאות ובחירה.

1.2 . קיום מנחים וערכים מרכזיים לטיפול באנשים עם מוגבלות שכלית

תכנון מותאם אישית	גמישות
הדרגתיות	פרטיות ושמירה על הכבוד
משמעות	העצמה
חזרתיות	למידת עמיתים
המחשה והסמלה	איתור הגורם המפריע והסרתו

2. תכניות קדום אישיות – מהן?

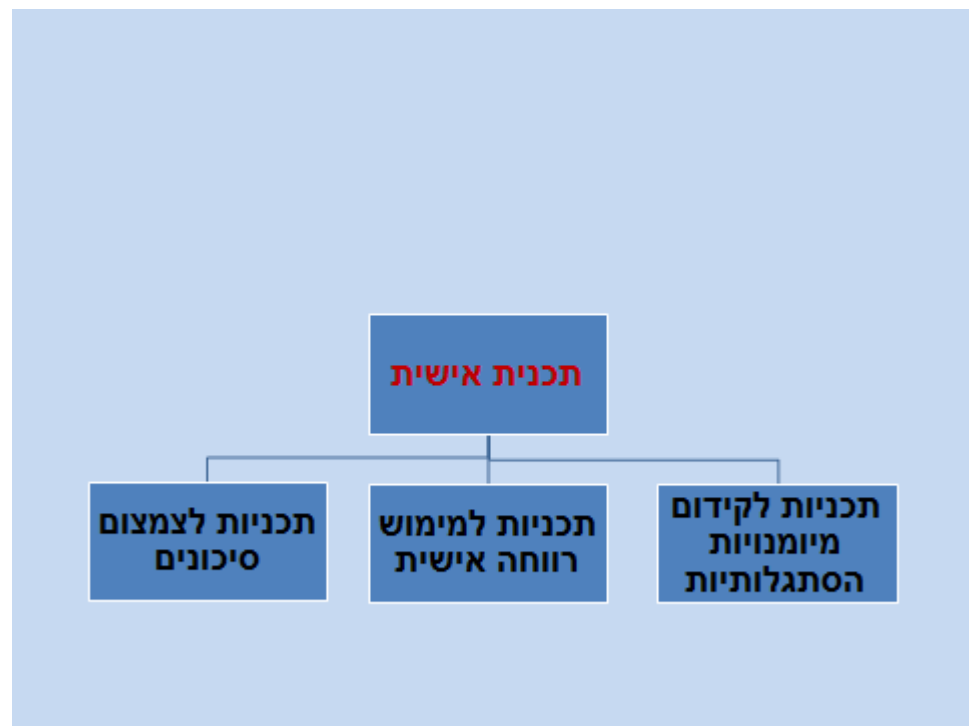
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית, שם לו למטרה להבטיח את איכות הטיפול ואיכות החיים של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית באמצעות פתוח והטמעת תפיסת עבודה הרואה בתכניות קדום אישיות, בסיס לעבודה רב מקצועית עם כל אדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית השווה באחת ממסגרות המפוקחות על ידי האגף.

תכניות קדום אישיות הן שם כולל לסך התכניות המכוונות לסייע לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית לפתח את כישוריהם במידה האופטימאלית ולשמר יכולות קיימות. באמצעות תהליך של פיתוח מיומנויות ויכולות, בחירה, שימת דגש על העדפות, כישרונות וחלומות, אנו יוצרים תהליך של שינוי אישי, חברתי ומערכתי מתמשך ונרחב.

התכניות מהוות דגם ומודל עבודה ייחודי לשיפור איכות החיים של אנשים עם מש"ה, תוך מדידה ובחינה מתמדת של תוצאות העשייה.

התכניות כוללות את כל תחומי החיים ומערבות את היחיד, את המשפחה, את המסגרות השונות ומתמקדות בתחומי קדום במישורים השונים.

תפיסת עבודה זו, המיישמת הלכה למעשה את חזון האגף, מקורה בגישה הממוקדת באדם "האדם במרכז", המסתמכת על מאפייניו הייחודיים, רצונותיו, חזקותיו וחולשותיו של האדם בהתאמה לרמתו ולגילו ובשיתוף המשפחה.

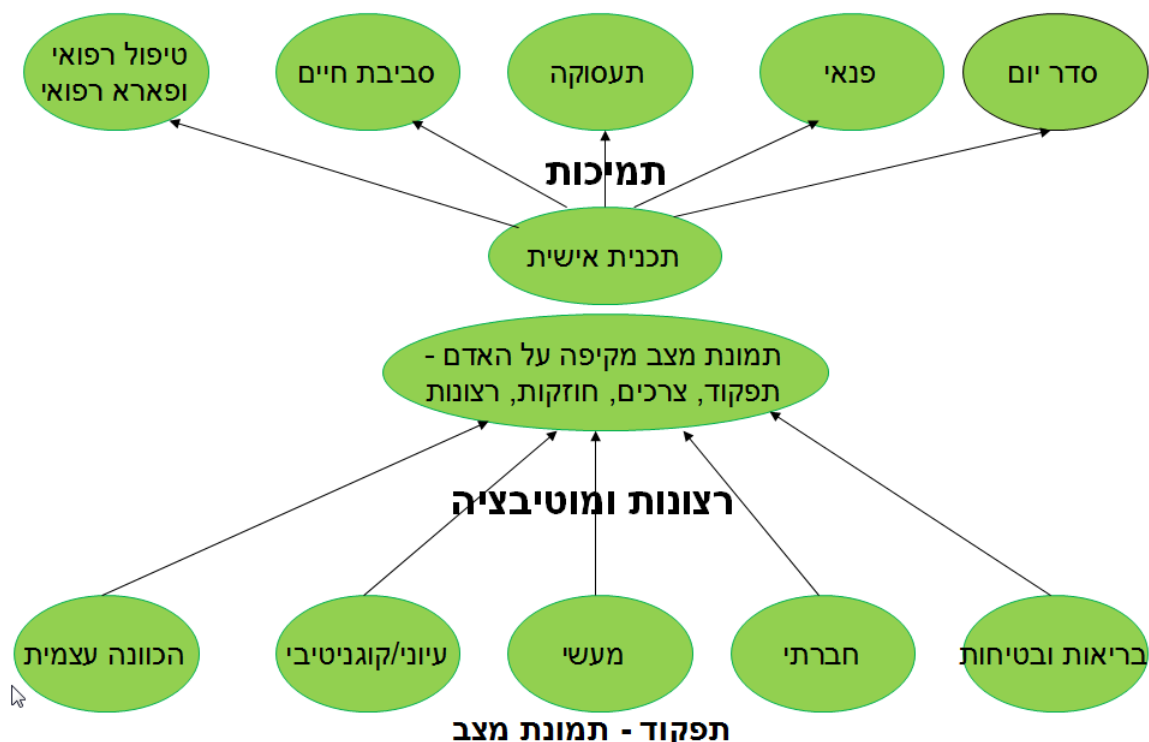

2.1 עקרונות מרכזיים

ביצוע תכניות קדום אישיות מבוסס על ערכי הליבה המנוסחים להלן ועל בסיסן ניתן לבצע הרחבות המסתמכות על הידע המקצועי והניסיון הנצבר במסגרת.

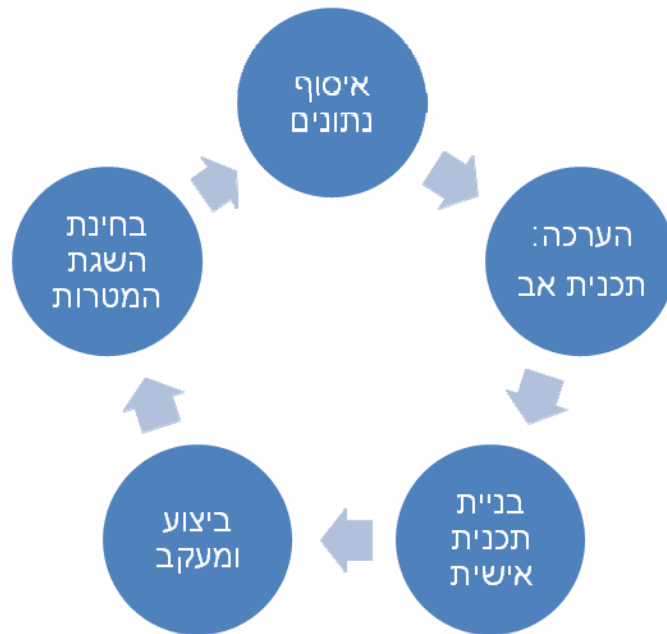
- זכותו של כל אדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית לתכנית אישית.
- תכניות קדום אישיות מיועדות לכל הגילאים ולכל רמות התפקוד.
- תכניות קדום אישיות מלוות את האדם לכל אורך מהלך חייו: בבית, במסגרות חינוך, בתעסוקה, בדיור ובפנאי ומלוות אותו ממסגרת אחת לשנייה.
- התכניות האישיות מהוות פועל יוצא של תכנית אב, המתייחסת לעשרת תחומי חייו של האדם **בתחום ההסתגלותי**, (מכונסים ל-3 תחומים עיקריים על פי הגדרת AAIDD מ-2010: מעשי, חברתי ותפיסתי). לתכניות **למימוש הרווחה האישית ולתכניות לצמצום סיכונים**.
- מתבססת על עבודה של צוות רב מקצועי.
- מתמקדת בתפקודו של האדם, עם שימת דגש על כוחותיו ועל הפוטנציאל הטמון בו, תוך התחשבות בצרכיו וברצונותיו.
- התכנית הינה תכנית כתובה הבנויה ממטרות אופרטיביות לצורך מימוש התוצאה.
- הכתיבה והביצוע נעשים תוך מעורבות מרבית של האדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית ושל משפחתו.

2.2 תפיסת העבודה

3. תהליך העבודה - מהלכי הפעולה לתהליך הכנת תכניות אישיות

בנייה והפעלה של תכניות קדום אישיות היא אחת ממטרות העבודה המקצועית המרכזית בטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית. הכנת תכניות קדום אישיות והפעלתן דורשים הליך מקצועי. התהליך כולו הוא דינאמי ומתמשך, מורכב מחמישה שלבי עבודה הבנויים על רצף התפתחותי. השלבים קשורים זה בזה, אך גם מתקיימים בפני עצמם. התהליך מתקדם משלב לשלב, וחוזר על כל השלבים לפי הסדר בצורה מעגלית. לעיתים יש צורך לעצור בשלב מסוים ולחזור לשלב הקודם. התהליך מתקדם משלב לשלב ובכל שלב נבחנות התוצאות מול המתוכנן. היכולת "להעריך" תוצאות בצורה מובחנת היא תנאי הכרחי להצלחה.

3.1. פירוט שלבי העבודה

<p>נתוני הרקע על האדם מהווים נדבך חשוב בקביעת תכנית ההתערבות. זיהויים ישפיע על דרך ההתערבות ודגשי התכנית. הנתונים יאספו ממס' מקורות מידע, באמצעות תהליך איסוף נתונים שיטתי הבודק את תפקודו של האדם בתחומים השונים. נתוני הרקע יאספו גם מחומרים קיימים כגון: אבחונים בתחומים שונים, סיכומי ועדות אבחון תכניות לימוד אישיות (תל"א), דוחות טיפוליים ממרכזי טיפול ועוד.</p> <p>לצורך איסוף נתונים יש להשתמש ב"שאלון איסוף נתונים" טופס זה משמש ככלי אחיד לצורך הפנייה לאבחון, לוועדת ההשמה, לביצוע תכניות קדום ולהפנייתו של האדם להתערבות בתחום המיני חברתי.</p> <p>איסוף הנתונים יעשה על בסיס הכרות עם האדם: באמצעות התנסות ותצפיות</p>	<p>1. איסוף נתונים</p>
--	-------------------------------

<p>שיאפשרו קבלת מידע מהימן ומקיף על יכולותיו של האדם וצרכיו הייחודיים.</p> <p>ראיון אישי הינו חלק בלתי נפרד מאיסוף הנתונים המלמד על רצונותיו ושאיפותיו של נשוא התכנית. הראיון האישי יבנה במסגרת, בהתאמה לאוכלוסייה.</p> <p>במסגרת איסוף הנתונים יושם דגש על כוחותיו של האדם. זיהוי הכוחות ישמשו כמנוף לעשייה, יסייעו להתמודדות עם האתגרים וישליכו על תפוקות התכנית.</p> <p>איסוף נתונים בתחום ההסתגלות, ניתן למילוי גם ע"י משפחתו של האדם עם המוגבלות, במידה והוא מתגורר בבית הוריו. הדבר נתון לשיקול הדעת המקצועי של מרכז השאלון ובאחריותו.</p> <p>❖ שאלון איסוף נתונים (נספח מס' 2)</p> <p>❖ דוגמה לראיון אישי (נספח מס' 5)</p>	
<p>שלב בניית תכנית האב הוא שלב מעבר חיוני בין איסוף נתונים שיטתי לבין ביצוע התכנית בפועל. על מנת להגיע לבניית תכניות קדום אישיות מיטבית, יש צורך בקבלת החלטות שעיקרן צמצום ובחירת תחום הקדום המועדף מתוך כל התחומים המומלצים.</p> <p>יש לקיים ישיבות קדום, המהוות תוצר של תהליך חשיבה וקבלת החלטות קבוצתיות לו שותפים חברי הצוות הבין-מקצועי. בישיבה יתקיים דיון ויוגדרו הצרכים של נשוא התכנית. הגדרת הצרכים תהווה בסיס להגדרת התוצאות הרצויות של ההתערבות.</p> <p>המשתתפים בישיבה:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ צוות טיפולי: המדריך/ מטפל הישיר. ✓ צוות מקצועי/בכיר: אלה העובדים עם האדם ומכירים אותו (עו"ס, פסיכולוג, אנשי מקצוע ממקצועות הבריאות, צוות רפואי). ✓ צוות מקצועי נוסף: מביה"ס או מהתעסוקה. יש לשתף אנשי צוות מהמסגרות בהם נמצא האדם: ביה"ס / מסגרת התעסוקה, לצורך יצירת רציפות והתאמת תכניות הקדום לתכניות המתבצעות במסגרות האחרות. ✓ האדם אודותיו מתקיימת הישיבה: מעורבותו האישית מהווה את אחד מעקרונות העבודה המרכזיים. ההשתתפות בישיבה היא זכותו של האדם, ויש לאפשר לו זאת, בהתאם לרמתו והבנתו. יש להכין את האדם עבורו נבנתה תכנית הקדום לישיבה. יש לוודא שהישיבה תתנהל בשפה המובנת לו, עם מתן אפשרות להביע את דבריו ואת 	<p>4. תכנית אב</p>

<p>רצונותיו בדרכו, תוך התאמות הנדרשות לקיום תקשורת המובנת לו.</p> <p>✓ משפחה: מעורבותם של בני המשפחה חשובה מאד ומהווה גם היא, עקרון בסיסי בהפעלת התכנית (לוי, 2008) יש לאפשר לכל משפחה לבחור את הדרך המתאימה בבחירה להשתתפות בקבלת ההחלטות: דרך מעורבות פסיבית (כגון קבלת סיכום הישיבה), עד למעורבות פעילה (השתתפות פעילה בתהליך קבלת החלטות בתוך הישיבה, או השתתפות בביצוע התכנית במסגרת ו/או בבית וכד'). על העובד הסוציאלי להכין את המשפחה לקראת המפגש.</p> <p>✓ עו"ס/נציגים משירותי הרווחה: השתתפותם חשובה ליצירת קשר ורצף טיפולי עם המסגרת, עם המשפחה ועם האדם בהווה ובעתיד. השתתפותם מחזקת את הקשר בין המסגרת לבין הרשות המקומית ומהווה מתן עזרה ותמיכה למשפחה.</p> <p>תוכן הישיבה:</p> <p>א. פריסת נתונים: דווח אנשי הצוות אודות הנתונים שנאספו על האדם ותפקודו, כל אחד בתחום מקצועו / התמחותו, באמצעות טופס איסוף נתונים, או דווח באמצעי אחר.</p> <p>ב. זיהוי צרכים ויכולות: דיון להערכת צרכים ויכולות יחד עם הצגת רצונות האדם. הבנת מוקדי הכוח. הבנת מוקדי סיכון אפשריים.</p> <p>ג. הערכת משאבים: יש לבחון המשאבים העומדים לרשות המערכת לשם ביצוע התכנית: משאבי זמן, כוח אדם ותקציב.</p> <p>ד. כוח אדם: יש להחליט מי האנשים שייקחו חלק בביצוע התכנית ומי האדם שירכז את העבודה המקצועית.</p> <p>ה. תאריכי ביצוע יעדים: יש להחליט ולקבוע יעד לפגישה לשמיעת דיווחי התקדמות ויעד לדיון חוזר.</p> <p>טבלה המפרטת את תפקידי המשתתפים בישיבת הקדום בהמשך.</p> <p>* טופס לכתובת תכנית אב (נספח מס' 3).</p>	
<p>המטרה של כל התערבות מתאימה אמורה לקרב את הפרט לאיכות החיים האפשרית, הגבוהה ביותר. העבודה חייבת להיות מתוכננת, תוך מדידה ובחינה מתמדת של תוצאות העשייה.</p> <p>התכניות יתמקדו במישורים אלו: קדום מיומנות הסתגלותיות, מימוש רווחה אישית, צמצום סיכונים .</p> <p>המטרות:</p> <p>✓ ללמד את הפרט בדרך יעילה וברורה מהם הכוחות יחד עם הדברים</p>	<p>3. בניית תכניות קדום אישיות</p>

<p>הטעונים שיפור.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ללמדו ליישם ולהתייחס לעקרונ המציאות. ✓ ללמדו לפתח יכולות אלטרנטיביות. ✓ לצמצם התנהגויות בלתי מתאימות. ✓ לפתח דימוי עצמי חיובי והערכה עצמית מציאותית, כשהדגש הוא על ההיבטים החיוביים. <p><u>מבנה התכנית</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ תכנית הקדום האישי תהיה תכנית קצרה, ממוקדת ונהירה ובה יוגדרו השינויים הרצויים ואבני הדרך לביצוע שינוי זה. הניסוח יכתב במונחים תפקודיים, התנהגותיים הניתנים לתיאור ולמדידת התוצאה על מנת לבחון אם ועד כמה הושגה התוצאה. יעילות התכנית תיבחן על פי יכולתה לקדם תפקוד המאפשר איכות חיים טובה יותר. ✓ התוכנית תכלול מטרות ויעדים המתבססים על הצרכים הייחודיים של האדם, על מנת לאפשר השתתפותו ומעורבותו בפעילויות יומיומיות בסביבות שונות ובהקשרים שונים. התכנית תהיה בנויה ממטרות על לטווח ארוך ומטרות לטווח הקצר. ✓ יש לנסח את המטרות כשאיפות וציפיות באופן אופרטיבי הניתן לביצוע ולמדידה. ✓ בדרכי הפעולה לביצוע התוכנית יבואו לידי ביטוי כשריו הייחודיים של האדם. ✓ הלימה לתכנית כללית – חשוב כי התוכנית תיבנה בזיקה לתוכנית הכללית של המסגרת. ✓ תחומי הקדום - בתוכנית יבואו לידי ביטוי מספר תחומי השתתפות והשתלבות בכל אחד מתחומי החיים: תפיסתי, חברתי ומעשי. (Schalock, 2010, וועדת המינוח והסיווג של ה-AAIDD - 2010). ✓ עבודת צוות- אסטרטגיה של עבודת צוות תיושם בתהליכי התכנון והביצוע בשיתוף מרבי של האדם, משפחתו וכל אנשי הצוות העובדים עמו. <p><u>כללים בבניית תכנית אישית</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ למידה מתוך הצלחות: נקודת התחלה עדיפה היא להתייחס ליכולותיו, כוחותיו וכישוריו של האדם. ✓ הימנעות מקביעת תכניות רבות, עדיף להתרכז במספר מצומצם של תכניות, מותאמות ליכולותיו של האדם. ✓ איתור משימת קדום בעלת סיכויי הצלחה גבוהים- יצירת חווית הצלחה 	
--	--

<p>העשויה להגביר את מידת שיתוף הפעולה עבור האדם והעצמת תחושת ההצלחה בקרב המטפל האחראי על משימת קדום זו.</p>	
<p>ביצוע התכנית יתואם על ידי רכז תכניות הקדום האישיות או מי שאחראי על התחום במסגרת. יש להקפיד על עבודה על פי שלבי התכנית המותאמים למטרות שנקבעו. יש לתעד מעקב אחר התקדמות האדם על פי התכנית, פעולות והישגים. פירוט לכתיבת תכנית אישית בהמשך. ❖ טופס לכתיבת תכנית קדום אישית (נספח מס' 4). ❖ טופס לניהול מעקב יומי (נספח מס' 8) ❖ טופס לניהול מעקב חודשי (נספח מס' 9)</p>	<p>4.ביצוע התכנית ומעקב</p>
<p>כל תכנית קדום צריכה לכלול כלים להערכה, אלמנט בעזרתו נוכל להעריך את מידת הצלחת הלמידה. חשוב שתהליך הערכה יתבצע בצמתים אותם קבענו מראש. במה הצליח האדם, איך התקדם, מה סייע לו, אלו אמצעים או אנשים סייעו לו בהתקדמות זו. תשובות על שאלות אלו יסייעו בידינו בבניית תכניות המשך. מעקב נכון ומדויק אחר ביצוע שלבי התכנית, יאפשרו לנו בדיקה נכונה אחר התקדמות האדם, במסגרות בהם ישנם מספר אנשי צוות הפועלים לקיום התכנית, באמצעות טפסי המעקב יועבר מידע מאיש צוות אחד לשני. ניתן בהחלט לשתף את האדם במעקב אחר תכניות הקדום שלו. מעקב אחר ביצוע התכנית ידגיש את מידת השותפות שלו ואחריותו על ביצוע התכנית.</p>	<p>5.מעקב- בחינה של השגת המטרות</p>

3.1.2.טבלה המתארת את מהלכי הפעולה בהתאם לתפקיד המשתתפים בישיבת הקדום

הטבלה המצורפת מתארת את מהלכי הפעולה בחמישה שלבים 1. איסוף נתונים 2. תכנית אב 3. בניית תכנית אישית 4. ביצוע ומעקב 5. בחינת השגת המטרות.

זוהי טבלה המאחדת של המהלכים וכוללת את כל השותפים לתהליך ההכנה, היישום והערכה.

מטרות:

- ✓ להגדיר את תפקידי השותפים בהכנת תק"א תוך תיאור כלל מהלכי הפעולה הנדרשים בהתאם לתפקיד.
- ✓ להציב בפני השותפים דרישות אחידות ומחייבות.
- ✓ ליצור מעורבות, שותפות ואחריות של כל הגורמים הקשורים בעבודה עם האדם עם המוגבלות השכלית התפתחותית.

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

מהלך הפעולה	רכז תק"א/אחראי על התחום	צוות מקצועי	צוות טיפולי	האדם	המשפחה
איסוף נתונים	דואג ליידוע הצוות על אחריותם למהלך זה. מרכז נתונים בתחום ההסתגלות מכלל הצוות. מרכז מידע מהאדם. כולל מימד השאיפות והרצונות. מרכז מידע מתוך : אבחונים פורמאליים ובלתי פורמאליים. תצפיות ודו"חות של מטפלים ובעלי תפקידים במסגרת.	כל איש צוות מעריך את האדם בתחום עיסוקו. כל איש צוות מעביר את המידע לרכז תק"א עו"ס : מיידע/ת את ההורים והאדם לגבי מעורבותם. מרכז/ת מידע מההורים	נפגש עם רכז תק"א בציפיותיו, עמדותיו ורצונותיו לגבי מטרות תק"א	מכירים את מטרות איסוף המידע. משתפים במידע רלוונטי ועדכני: אודות האדם בבית, בחברה וכו' משתפים בציפיותיהם לגבי מטרות תק"א	
תכנית אב	ריכז נתונים מתוך שאלון איסוף הנתונים. קובע לו"ז לשיבות קדום. הזמנת צוות רלוונטי לשיבת הקדום. הכנת האדם לשיבת הקדום (יחד עם עו"ס). בישיבה: הצגת כיווני הקדום המרכזיים שעלו מאיסוף הנתונים השילוב.	משתתפים בישיבת הקדום מציעים מטרות, שותפים להגדרת היעדים וההתאמות. מוסיפים מידע רלוונטי עפ"י היכרותם עם האדם. ניתן ורצוי לשתף צוות מקצועי נוסף: מביה"ס או מהתעסוקה לצורך יצירת רציפות והתאמת תכניות הקדום לתכניות המתבצעות במסגרות האחרות.	מעודכן ומביע את דעתו בקשר למטרות ולהתאמות שנקבעו	שותפים לשיבת הקדום במידת האפשר. מקבלים את התוכנית המגובשת.	
בניית תכניות קדום אישיות	כותב את מטרות התוכנית, האמצעים, דרכי הפעולה וההתאמות. מעביר למנהל ולצוות בהתאם לנהלי המסגרת. פועל למען תקצוב תכניות אישיות ו/או קבוצתיות.	מקדמים יעדים אישיים של האדם בכל פעילות בהתאם לתכנית.	שותף לביצוע התכנית בהתאם ליכולתו	מודעים ומעודכנים לגבי המהלכים הקשורים בביצוע המטרות ויישום ההתאמות.	
ביצוע ומעקב	מבצע מעקב אחר ביצוע התכנית והתקדמותה. קובע כלים להערכת מידת הצלחת התכנית.	ביצוע התכנית כולל רישום ומעקב. דווח לרכז תק"א אחר התקדמות/ נסיגה בביצוע התכנית או ברמת שת"פ של האדם.	מביע עמדותיו לגבי השגת המטרות. בהתאם ליכולתו.	מודעים, מעודכנים ומעודכנים לגבי המהלכים הקשורים בביצוע המטרות ויישום ההתאמות.	
בחינת השגת המטרות	קובע לו"ז לשיבות מעקב בצמתיים שיקבעו מראש. דואג ליידוע הצוות השותף. בוחן את ביצוע התכנית. קובע את תכנית ההמשך מתוך תכנית האב.	מסכמים את תהליך הקדום. שותפים לשיבות הסיכום כולל הגדרת מטרות להמשך	משתתף בסיכום התוכנית ובהתקדמותו ומביע את מסקנותיו.	משתתפים בהתאם לצורך ורצון המשפחה. מודעים ומעודכנים לגבי המהלכים הקשורים בביצוע המטרות ויישום ההתאמות	

טבלה המתארת את מילוי טופס תכניות אישיות

<p>מטרות לטווח קצר (יעדים): מה השינוי הרצוי, ניסוח במונחים תפקודיים, התנהגותיים הניתנים לתיאור ולמידה.</p>	<p>מטרה</p>
<p>מה המצב כיום, המצב אותו נרצה לשנות .</p>	<p>מצב היום</p>
<p>ניסוח ההגדרה בצורה אופרטיבית, כאשר אנו מתבוננים על התוצאה הרצויה מה השאיפה שאדם ידע לבצע בסיום התהליך.</p>	<p>לאן נשאף לקדם</p>
<p>(פירוט התכנית: תנאי ביצוע, אביזרים ואמצעי טיפול): מהם הפעולות והצעדים הנדרשים על מנת להגיע לשינוי המיוחל. חלוקת המשימה למרכיבים. יש חשיבות להגדרת המשימה הנלמדת, חלוקתה למרכיבים ולימוד כל מרכיב בנפרד עד להשלמתו. במידה וחלה התקדמות נעבור לשלב הבא. יהיו מצבים בהם יהיה צורך לחזור ולתרגל שוב את שלבי המשימה גם לאחר שביצענו אותה. (אליצור, 2002). דירוג רכיבי המשימה יהיה לפי סדר לוגי מסוים: מהפשוט למורכב, מהמוחשי למופשט, מן הקרוב לרחוק. הצעת חלופות להשגת המטרה: בדרך כלל קיימת יותר מטכניקה אחת להשגת המטרה. במידה ונקבעות חלופות, יש לציין עדיפויות.</p> <p>✓ פירוט השימוש בעזרים נלווים.</p> <p>✓ מחזקים- על מנת להגביר את המוטיבציה להתקדם לאורך השלבים אפשר להשתמש במחזקים. באם קבענו לעצמנו סוג של חיזוק, חשוב שנוכל להתמיד בו עפ"י הנקבע מראש ולכן, רצוי להימנע מלהתחייב על תגמולים שלא נוכל לספקם.</p> <p>✓ כוח האדם המשתתף בביצוע התכנית- חשיבות רבה נודעת לעבודת הצוות. מי מאנשי הצוות שותף לשלביה השונים של התכנית. לדוגמא: עבודת המרפא/ה בעיסוק, פיזיותרפיה וכו' כשלב מקדמי ו/או התאמת עזרים בלימוד אכילה עצמאית.</p> <p>✓ תדירות הביצוע, מקום ביצוע התכנית, שיתוף גורמים חיצוניים בביצוע התכנית (בית המשפחה, בית ספר, תעסוקה, גורמים חיצוניים).</p> <p>✓ הצלחת התכנית - הגדרה מה ייחשב להצלחה במונחי התנהגות /תפקוד, על מנת שנדע מתי לעבור לשלב הבא. בהתאמה מה ייחשב כאי הצלחה דבר המחייב אותנו בשינוי התכנית.</p>	<p>דרכי הפעולה</p>
<p>תכנית קבוצתית- ביצוע התכנית אינו מחויב להתבצע באופן פרטני, אלא בהתאם למטרות ולתחומים שנקבעו. מתוך התכנית האישית ניתן להתרחב לקראת תכניות קבוצתיות המיועדות לקבוצת אנשים להם מטרות קדום זהות.</p>	<p>סוג ההתערבות ו/או סוג הפעילות</p>

<p>תהליך קבוצתי שיתקיים, יתמקד גם בהיבטים חברתיים. התנסות זאת, תאפשר לאדם לבחון את התנהגותו כמו גם לבחון את הישגיו בתחום החברתי מול הקבוצה, מטרת שלא יבואו לידי ביטוי, בעבודה פרטנית. המרכיב המרכזי בהתערבות זו הוא לימוד דרך התנסות המתייחס לתפקוד הקבוצתי והאישי של המשתתפים ומנצל את תהליך הקבוצה ככוח למידה וצמיחה.</p> <p>שיטות ההתערבות של עבודה קבוצתית המוצעות לאוכלוסיית אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית בחלקן הן דינאמיות, באמצעות שיקוף, פירוש או הבהרה ובחלקן הן מתוכננות ומובנות, כגון, משחקי תפקידים, שימוש במטאפורות, טכניקות השלכתיות (באמצעות ציור, סיפור וכד').</p> <p>*ניתן לפעול למען תקצוב תכניות אישיות ו/או קבוצתיות ייחודיות במסגרות הדיור באמצעות קרן קצבת נכות. הקצאת כספים לטובת ביצוע תכניות קדום אישיות מקרן קצבת הנכות נועדה לאפשר ביצוע מיטבי של תכניות ייחודיות, מגוונות ויצירתיות. מטרת הקצאה זו היא להוסיף על מגוון פעילויות המתקיימות כיום בשטח.</p>	<p>(פרטני/קבוצתי)</p>
<p>קיימת חשיבות להגדרת מבצע התכנית על מנת שהאחריות על הביצוע תהיה ברורה לחברי הצוות.</p>	<p>אחריות לביצוע</p>
<p>קיימת חשיבות להגדרת זמן ביצוע התכנית כדרך לבחינת התקדמות או חוסר התקדמות בתהליך.</p>	<p>תאריך אחרון להשגת המטרה</p>
<p>התוצאה תמיד תהיה בהתאם לתכנית אליה שאפנו. כאשר ביצוע התכנית נתקל בקשיים, יש לעצור את העבודה, לבחון ולבדוק את הסיבות לקשיים: האם הם נובעים מאפיונים של האדם, או של מבצע התכנית. קשיים פסיים, או אחרים. מומלץ לחזור לשלב ההערכה, לקריטריונים ולשיקולים לבניית התכנית ולבדוק האם ניתן לשנות את התכנית או חלקים ממנה, או את המבצע, על מנת לצפות להישגים נוספים. גם כאשר התכנית מתבצעת בהצלחה, יש לחזור לתכנית האב ולבחור מטרת ויעדים נוספים להמשך.</p>	<p>תוצאה</p>

4. ניהול סיכונים

תכנית לניהול סיכונים - תכנית לניהול סיכונים הינה התכנית הראשונה שיש להכין על מנת להבטיח את שלומו ובטחונו של האדם. התכנית הינה בעלת השפעה רוחבית על אורח ואיכות חיי האדם ומהווה חלק בלתי נפרד מהתוכנית הקדום האישית שיש להכין. ניהול סיכונים אינו פרויקט חד פעמי אלא תהליך מובנה ומעגלי המצריך פיתוח תשתיות הולמות הכוללות מתודולוגיות מתאימות, תהליכי הכשרה, משאבים, נהלים ותמיכה ומעל הכול תרבות ארגונית התומכת בניהול סיכונים והיא באחריות מנהל המסגרת יחד עם כל גורם וגורם בארגון (דורון, בראון, 2008). תכנית לניהול סיכונים מטרתן לאפשר לאדם לקיים אורח חיים איכותי בסביבה בטוחה ומוגנת. להגן על חיו של האדם, חיי זולתו והסביבה, יחד עם הרצון לקדמו. גישה זו המתמקדת בחיי האדם כפרט נחרטה בחזון האגף.

תכנית ניהול סיכונים הכוללת התייחסות לרמה הפרטנית והמערכתית משלימה יחד ראייה מעגלית, רחבה בטיפול ומניעת מצבי סיכון לאדם.

תהליך הזיהוי, הערכה, היערכות והבקרה של הסיכונים הינו תהליך אשר כל פעילות ארגונית חייבת לכלול.

ברמת הפרט

יש להיערך לקראת תכנית ל"ניהול סיכונים" מיד עם בקבלת האדם למסגרת. יש לבדוק את רמת הסיכון האישי הקיימת ואת הצורך לבניית תכנית לצמצום הסיכונים באמצעות תכנית אישית ו/או באמצעות התאמת המסגרת לסיכונים האישיים של האדם.

התוכנית תיבנה באמצעות הצוות הרב מקצועי **באחריותו של מנהל המסגרת**, תוך שלושה חודשים מיום כניסת האדם למסגרת לפי השלבים הבאים:

1. **זיהוי הסיכון** - זיהוי אותם סיכונים העלולים להשפיע על חיי הדיירים
2. **כימות סיכונים** - הערכות לסיכויי התממשות הסיכון וגודל הנזק באם הסיכון יתממש.
3. **פיתוח תכנית התערבות אישית וסביבתית** – על מנת להפחית את הסיכוי למימוש הסיכון ו/או למזער את הנזק של הסיכון במידה ויתממש.

קווים מנחים

- איסוף הנתונים על האדם בכל תחומי חיו (נתוני רקע ומאפייני האדם כולל הכוחות, יש להתייחס לכלל מאפייני הסיכון של האדם- בהתאם למה שמפורט בטופס איסוף נתונים).
- זיהוי הסיכון לחיו של הפרט (נספח מס' 6 טופס "איתור וזיהוי גורמי הסיכון העלולים להשפיע על חיי האדם"). באמצעות טופס זה יוגדר תחום הסיכון, רמת הסיכון, איך סיכון זה בא לידי ביטוי והדרך לצמצום הסיכון. חשיבות רבה יש למוקדי הכוח והקושי של האדם והם יכוונו

בהמשך לקביעת תכנית אישית מתאימה (נספח מס' 7' דוגמה לתכנית אישית לצמצום סיכונים).

- באחריות מנהל המסגרת או מי מטעמו החובה ליידע את הצוות המטפל על כל סיכון קבוע או חולף, כולל האמצעים לשמירה על בטחונו של האדם.
- בבניית התכנית האישית בריכוזו של רכז תק"א, יש להתחשב בראש ובראשונה בסיכון האישי של הפרט. יש להבחין בין התייחסות לסיכון קיים וקבוע שאינו ניתן לשינוי לבין תכניות המכוונות לצמצום הסיכונים.
- לדוגמה: אדם שחייב לאכול מזון טחון – יש לציין זאת בטופס נספח מס' 6 וליידע את הצוות כיצד להגן על האדם- אכילת מזון טחון, השגחה בעת יציאה למקומות בהם ניתן אוכל מוצק ועוד. בעת כתיבת התכנית האישית- יש לציין זאת באופן קבוע "אכילת מזון טחון". במידה ותיקבע תכנית לביצוע : לדוגמה: תחום: מיומנויות מעשיות; עזרה עצמית; אכילה; ילמד לאכול באופן עצמאי בעזרת כף.... (המזון, שיינתן יהיה תמיד טחון בלבד).
- תכנית אישית לצמצום הסיכון- בהמשך לאיסוף הנתונים והערכת הפוטנציאל להתממשות הסיכון, תיבנה תכנית אישית לצמצום הסיכון, במידה ואפשרי. תכניות לצמצום הסיכון תתבצע על פי עקרונות בניית התכניות האישיות. (נספח מס' 7 דוגמה לתכנית אישית לצמצום סיכונים).
- יש לבצע הערכת התכנית לפחות אחת לשנה.
- באם התרחש אירוע שאינו בשגרה יש לבצע הערכה מחודשת לתוכנית ולהתאימה למצב.

ברמת המסגרת

- מסגרות האגף מחויבות לסטנדרט שיבטיח את שלומם, בטיחותם ואיכות חייהם של מקבלי ונותני השרות (בהיבט סביבה פיסית ושירותית).
- קיום ועדות לניהול סיכונים: וועדת אירועים חריגים וניהול סיכונים קבועה המורכבת מצוות בכיר, תפעל במסגרת בה נמצא האדם על מנת לנתח, להמליץ, למנוע ולעקוב.
- הוועדה תתכנס באופן קבוע אחת לרבעון או על פי חומרת האירוע. לוועדה קבועה זו, יוזמנו אנשים נוספים בהתאם לצורך (חברי צוות הקשורים לאדם מתוקף תפקידם).
- מנהל המסגרת או מי מטעמו ירכז את תחום ניהול הסיכונים במסגרת.
- כחלק מהכשרת עובד חדש למסגרת ייכלל תחום ניהול הסיכונים.
- מרכז התחום יודא שכל עובדי המסגרת עברו הדרכה בתחום.
- כל חבר בוועדה אחראי על ביצוע ההמלצות על פי תחום אחריותו.
- באחריות הוועדה לקבוע מפגש מעקב לבדיקת יישום וביצוע ההחלטות.
- במידת הצורך ההחלטות יקבלו מעמד של נוהל במסגרת.

- ניהול סיכוני האדם ברמה הפרטנית וברמת המסגרת אמורים להתלכד ולהתמזג יחדיו ולהשלים ראייה רחבה בטיפול ומניעת מצבי סיכון לאדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית.

5. עקרונות עבודה עם אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

- **תכנון מותאם אישית** - תוכנית הלמידה לכל פרט תהיה מותאמת ליכולותיו, צרכיו, קשייו וחזקותיו.
- **הדרגתיות** - ישנה חשיבות רבה לכך שההדרכה תהיה הדרגתית הן בתכנון והן בביצוע. הקפידו לא להעמיס מטרות ומושגים. ניתן לבצע באמצעות "פירוק מטלה" וכן במעברים קלים מהפשוט למורכב.
- **משמעות** - חשוב שהפעולה הנלמדת תהיה בעלת משמעות לאדם וקשורה לתחומי העניין שלו. על תחומי העניין של האדם ומשמעות התכנית עבורו נוכל ללמוד מקיום שיחה וראיון אישי אתו. מתן משמעות לפעולה יכול להיעשות גם אם נלמד את הפעולה במקום ובזמן בו היא אמורה להתבצע באופן טבעי (ללמוד לאכול בשעת האוכל וסביב שולחן האוכל, ללמוד לנסוע באוטובוס-באוטובוס עצמו בזמן נסיעה אל יעד וכו').
- **חזרתיות** - יש לחזור על שלבי העבודה מספר רב של פעמים. גם לאחר שהפעולה נלמדה, על מנת לוודא כי אכן האדם הפנים ולמד את המטלה.
- **המחשה והסמלה** - יש להשתמש עד כמה שניתן בהמחשה, באמצעות הדגמה, ניתוח המשימה והסמלה המתאימה ו/או המוכרת לאדם (צילומים, ציורים ועוד).
- **גמישות** - קביעת תכניות חלופיות במידה והאדם אינו יכול ו/או אינו משתף פעולה.
- **פרטיות וכבוד** - התכניות תמיד יכוונו ויתאימו לגילו של האדם, יותאמו לצרכיו הייחודיים ויתקיימו בפרטיות המתבקשת.
- **העצמה** - תהליך של מעבר ממצב של פסיביות וחוסר אונים למצב אקטיביות ושליטה יחסית בחיים ובסביבה. בתהליך העצמה הפרטנית ישיגו האנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, מידה של מודעות למצבם ויכולת ראשונית לפעול, כדי להביא להגשמת התהליך. בפועל חשוב ללוות בעשייה את הגברת המודעות ולא להסתפק בהפנמת התהליך גרידא. בתהליך זה יפנימו האנשים אמונה ביכולתם העצמית להביא שינו, וישיגו לעצמם כבוד עצמי כמרכיב חשוב בהנעה לפעול.
- **למידת עמיתים** - למידה משמעותית וארוכת טווח מושגת כאשר האדם לומד מעמיתיו. במקרים אלו הוא מרגיש קרבה לחברו ובעל יכולת לא פחותה ממנו לבצע את המשימה, או מוטיבציה מוגברת לבצע כמו חברו.

- **איתור הגורם המפריע ללמידה והסרתו** - קושי בביצוע משימה או בלמידת משימה חדשה עקב גירויים מסיחים בסביבה, עודף גירויים, רעש, צבע, ריח ועוד. או מסיבות אחרות כמו כאב, תנוחת ישיבה לא נוחה ועוד. יש לחפש ראשית את הגורם המפריע, לנסות להסירו ובכך ליצור סביבה מותאמת ללמידה.
- **שימוש בטכניקות מותאמות** - חיקוי וחיזוק, הדגמה, עבודת יד ביד, עבודה עם סמלים, תמונות, צילומים ועוד.
- **בניית סביבה המחזקת הזדמנויות לביטוי העדפה אישית ומאפשרת יכולת בחירה** - חשיפה לתחומי עניין שונים וחדשים על מנת לקבל בחירה מתוך הכרות אמיתית; הענות לבחירתו של הפרט ומתן משוב לכך כדרך לחיזוק הלמידה.
- **תכנון הזדמנויות ואפשרויות קיומם של קשרי גומלין עם חברים עם וללא מוגבלות שכלית התפתחותית** - יש לדאוג למפגשים חברתיים בהם האדם יוכל להיות באינטראקציה עם בני גילו. החל מגיל צעיר ולאורך כל תקופת ההתפתחות, על מנת לספק הזדמנות ללמוד נורמות חברתיות והתנהגות חברתית מתאימה.
- **בניית סביבה המאפשרת התארגנות עצמית של היחיד ויזום רעיונות ופעולות** - הנגשת חומרי העבודה, מיצובם בסביבת העבודה או המגורים, באופן המאפשר לפרט לזהות את הכלים והמטלות הרלוונטיות לכל משימה, הכנת מדרג פעולות מותאם לכל משימה הניתן להבנה על ידי הפרט: ע"י ציור, תמונה, הוראות מילוליות וכו'.
- **תכנון אישי וסביבתי המגדיל את סיכויי הופעתן של חוויות הצלחה ומשפר את הדימוי העצמי** - הלמידה החווייתית נעשית תוך כדי התנסות בחיי היום-יום, עם פעילות המבוססת על מעורבות גבוהה של המשתתפים.
- **הקניית מיומנויות של זיהוי בעיות, הכרת אלטרנטיבות לפתרון, אפשרויות למידה וביצוע של תהליכי קבלת החלטות ויכולת לשאת באחריות** - שימוש בטכניקות עבודה קבוצתית, כאשר הקבוצה מהווה הזדמנות לפגוש אנשים להם בעיות דומות, וחשיפה למצבים חברתיים חדשים. הקבוצה מהווה מערכת תמיכה אישית וחברתית למשתתף, נותנת תחושת שייכות ומאפשרת להתנסות באלטרנטיבות אחרות לפתרון בעיות. דרכי העבודה בקבוצה יחד עם התיווך המילולי לבעיה, ההתנסות האישית והחברתית, הלמידה מעמיתים, התמיכה והחשיפה לפתרונות אלטרנטיביים, מאפשרים למשתתפים למידת נורמות התנהגות ותקשורת בין-אישית באופן אפקטיבי ומשמעותי תוך הפנמה מעבר לרכישת מידע.
- **שימוש בטכניקות של משחק תפקידים כשיטה יעילה לפיתוח אוטונומיה והתמודדות עם פתרון בעיות** - על ידי התנסויות ממשיות ומשחקי תפקידים ניתן להגיע לתובנות קוגניטיביות של תהליכים חברתיים,

- **מתן משוב מילולי עצמי כחיזוק** - כביקורת על דרך הפעולה וכדרך ללמידה ולהכרת תכונותיו, כישוריו ויכולותיו על מנת לפתח יכולת התבוננות עצמית, הערכה עצמית וחזק עצמי, מוקד שליטה פנימי, תחושת יעילות בעשייה וצפיות חיוביות לגבי תוצאות הפעולה.
- **הפחתת הכפייה וצמצום ההתערבות בחייו של הפרט** - על ידי כך שנספק לאדם רציונל רלבנטי לכל מטלה, כך שיוכל להתמודד עמה. לאפשר לו חופש בחירה במעורבותו במטלה, תוך מתן חופש פעולה לבחור את שיטות העבודה והפתרון. ובנוסף, לאפשר לו להשמיע ביקורת ולבטא רגשות שליליים.

6. מקורות

- אליצור, א. (2002). **התנהגות מסתגלת : הערכה ניתוח התנהגות והתערבות** (מתוך הרצאה בבית הספר המרכזי לעו"ס) .
- דורון, מ. בראון, ע. (2008) **ניהול סיכונים, חוברת עזר למנהלי מעונות** . בקהילת הידע בתחום הפיגור השכלי, סוגיות נבחרות, מדיניות וניהול <http://www.molsa.gov.il/Kehilot>
- האתר של אייזיק ישראל - <http://isaac-israel.bashan.co.il>
- לוי, מ. (2008) **שותפות בין המשפחה לצוות המסגרת החוץ ביתית** נכתב על ידי קבוצת למידה במסגרת תוכנית ניהול הידע ולמידה ארגונית. קהילת ידע בתחום הפיגור השכלי: <http://www.molsa.gov.il/Kehilot/>
- נוימן, ר. (2014) **המאפיינים המשמעויות וההשלכות של קשר זוגי, מנקודת מבטם של אנשים עם לקות אינטלקטואלית החיים בזוגיות**. השוואה בין איכות חיים ודימוי העצמי של אנשים הנמצאים במערכת יחסים זוגית ובמערכת יחסים חברית. מחקר כחיבור לשם קבלת התואר "דוקטור לפילוסופיה", הפקולטה לחינוך, החוג לחינוך מיוחד, אוניברסיטת חיפה.
- ניסים, ד. (2006) **תכניות קדום אישיות על פי "ערכת איסוף נתונים של האגף לטיפול באדם המפגר" 2000-2006**, המחלקה לאבחון וקדום, האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית, משרד הרווחה.
- פרנק, ע (עורכת) (2011) **תכניות קדום אישיות תדריך לרכז המחלקה לאבחון וקדום**, האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית, משרד הרווחה.
- Schalock, R.L. (2010) **Intellectual Disability, Definition, Classification, and Systems of Supports** The AAIDD ad Hoc Committee on Terminology and Classification, 11 ad'
- Schalock, R.L. (2004). The concept of quality of life: What we know and do not know. **Journal of Intellectual Disability Research**, 48(3), 203-216.

נספח 1. תחומי החיים לקדום

מטרתה המרכזית של תכניות קדום אישיות היא שיפור תפקודו של אדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית בכל אחד מתחומי החיים. תחומי החיים נגזרו מתוך הגדרת הפיגור השכלי של האגודה האמריקאית לפיגור שכלי משנת 1992. ו עודכנו לאחרונה על פי ההגדרה מ 2010: **כך שהם** מופיעים כעת כהתנהגות מסתגלת בריכוז של 3 תחומים עיקריים: **תפיסתי, חברתי ומעשי**. Schalock, (2010 וועדת המינוח והסיווג של ה- AAIDD 2010).

נספח 2

תאריך מילוי השאלון _____
 שם האדם נשוא השאלון _____
 ת.ז. _____

שאלון איסוף נתונים

(ראה הסבר לגבי השאלון בדף המצורף)

1. פרטי אנשי קשר

שם ממלא השאלון	תפקיד	תאריך
כתובת וטלפון מחלקת הרווחה	טלפון שם עו"ס מטפל (מומלץ לצרף טלפון נייד)	דוא"ל
כתובת וטלפון מסגרת הדיור	שם עו"ס מטפל (מומלץ לצרף טלפון נייד)	דוא"ל

הסיבה למילוי השאלון

2. פרטי אדם נשוא השאלון

א. פרטים אישיים

שם פרטי	שם משפחה	ת"ז	מין זכר	מצב משפחתי	רווק
כתובת	טלפון				
תאריך לידה	גיל	ארץ מוצא	שנת עלייה		
מקום שהות האדם	משפחת המוצא	פרט			
תקשורת מילולית	כן	רמת שליטה בשפה העברית:			
חלופה תקשורתית					
שפת אם	שפות נוספות:	מגזר: יהודי	מידת דתיות	חילוני	
שהות במסגרת יומית	כן	סוג ושם המסגרת	בי"ס	אחר:	

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

במידה ולא נמצא במסגרת – מתאריך: _____ סיבה _____

היסטוריה חינוכית (בתי ספר בהם למד, סוג, ממת, עד מתי, סיבות לעזיבה):

היסטוריית מגורים (מסגרות בהן שהה, שם המסגרת, ממת, עד מתי, סיבות לעזיבה):

היסטוריה תעסוקתית (מסגרות בהן שהה, שם המסגרת, ממת, עד מתי, סיבות לעזיבה):

ב. פרטי המשפחה של אדם נשוא השאלון

אם: שם ומשפחה _____ ת"ז _____ טלפון נייד _____
 טלפון קווי _____

אב: שם ומשפחה _____ ת"ז _____ טלפון נייד _____
 טלפון קווי _____

משפחת המוצא הורים נשואים במשמורת מי?

במידה ואחד ההורים או שניהם נפטרו יש לציין תאריך פטירה:

כתובת ההורים (אם ההורים לא גרים יחד, יש למלא כתובת כל אחד מההורים):

במידה ושוהה במשפחה אומנת, יש להוסיף את פרטי ההורים האומנים (בנוסף לפרטי ההורים הביולוגיים):

ג. אפטרופסות חוקית על פי מינוי של בימ"ש

שם/שמות ומספרי/ ת"ז:

קירבה למועמד:

כתובת/ות (במידה ואינו הורה): _____ טלפון/ים + נייד/ים: _____

תהליך מינוי האפטרופוס עדיין לא החל/ לא הסתיים (פרט באיזה שלב נמצא התהליך):

ד. בריאות

רקע התפתחותי (הריון ולידה, התפתחות בגיל הרך, מתי אובחנה בעיה התפתחותית, התפתחות גופנית, חברתית, שפה, מוטוריקה):

תסמונות (פרט): _____

נכות פיזית: _____ כן _____ פרט: _____

הזדקקות לעזרי ניידות: _____ כן _____ פרט: _____

לקות חושית: _____ כן _____ פרט: _____

הפרעות קשב וריכוז (מאובחנות): _____ כן _____ פרט: _____

הפרעות נפשיות: _____ כן _____ פרט: _____

טיפול רפואי ושל מקצועות הבריאות שמקבל האדם:

ניתוחים ואשפוזים:

שימוש קבוע בתרופות: _____ כן _____ פרט: _____

מידע נוסף והערות:

ה. רקע משפחתי סוציאלי:

הרכב המשפחה: אב: שנת לידה: עיסוק: מצב בריאותי:
 אם: שנת לידה: עיסוק: מצב בריאותי:
 אחים: (שמות, שנת לידה, עיסוק, מצב רפואי, מי מהאחים מתגורר בבית):

רקע משפחתי כללי (מצב סוציאקונומי, סידורי שינה בבית, סידורי שינה בבית, שיתוף פעולה של המשפחה עם גורמי טיפול ועוד):

תפקוד ודינאמיקה משפחתית – חוזקות ואתגרים להתערבות:

אירועים משמעותיים בהיסטורית המשפחה:

קשר בין המועמד לבני משפחה אחרים: (כולל משפחה מורחבת במידה ומתקיים קשר משמעותי):

בריאות (רקע גנטי, קרבת דם בין הורים וכו')::

למועמדים מדיור חוץ ביתי- האם יוצא לחופשות בבית המשפחה? כן תדירות: פרט:

תדירות הביקורים של המשפחה במסגרת מי מבקר:

מידע נוסף והערות:

3. תחום רגשי התנהגותי

התנהגות מאתגרת (שכיחות, עוצמה, משך, תדירות- סוג פגיעה: פיזיו או מינית, פגיעה עצמית, פגיעה באחרים, פגיעה ברכוש ועוד):

תאור התנהגות	תדירות הופעת ההתנהגות	משך הופעת ההתנהגות	עוצמת ההתנהגות	הערות מיוחדות
נזק עצמי	מספר פעמים ביום	מספר שניות	נזק קל	
פגיעה בזולת	מספר פעמים ביום	מספר שניות	גרימת נזק קל	
פגיעה ברכוש	מספר פעמים ביום	מספר שניות	גרימת נזק קל	

גורמי סיכון ייחודיים:

פגיעות מיניות (פוגע? נפגע?)	☐	פרט:
פגיעות פיזיות (פוגע? נפגע?)	☐	פרט:
חנק ממזון בשעת אכילה	☐	פרט:
בריחה מהמסגרת	☐	פרט:
חוסר יציבות פיזית ונטייה לנפילות	☐	פרט:
חוסר יכולת ויסות חושי: גירוי יתר/תת גירוי	☐	פרט:
אחר	☐	פרט:

מטופל בתכנית:

טיפול תרופתי (אין צורך לפרט מינונים)	☐	פרט סוג:
טיפול התנהגותי	☐	פרט:
טיפול תמיכתי	☐	פרט:
טיפול מקצועות בריאות	☐	פרט:
טיפולים אלטרנטיביים	☐	פרט:
התאמה סביבתית מיוחדת	☐	פרט:
אחר	☐	פרט:

הערות ומידע נוסף:

שינויים בשנה האחרונה (שינויים במסגרת מגורים, תפקוד, מצב רגשי, נפשי, חברתי, משברים, מעברים או שינויים משמעותיים אחרים כולל פרוט אודות צורת ההתמודדות של המועמד):

סוגי התערבות/ משאבים הדרושים למועמד לשיפור התפקוד (טיפולים מסוימים, סוגי תעסוקה, פנאי, מגורים וכד'): _____

4. תכניות קדום אישיות

החלטות ועדות האבחון בתחום תכניות קדום:

תחומים בהם האדם מגלה עניין מיוחד (תחומים בהם יש לו כישורים מיוחדים או פוטנציאל מיוחד, כוחות וחוזקות למרות הקשיים): _____

שאיפות ורצונות של המועמד:

שאיפות ורצונות בני המשפחה:

תכניות קדום שהתקיימו (אלו תכניות נעשו, מידת שיתוף הפעולה, מידת ההצלחה/ התקדמות): _____

5. התאמת הסביבה

התאמת המסגרת הנוכחית בה חי האדם לספוק צרכיו במלואם ולתמיכה בכל תחומי החיים (אם גר עם משפחתו יש להתייחס ליכולת המשפחה. אם גר בדיר חוץ ביתי יש להתייחס ליכולת המסגרת בהקשר זה. יש להתייחס לתנאים פיזיים או טיפוליים מיוחדים הנדרשים): _____

התאמת מסגרת התעסוקה הנוכחית לצרכיו ורצונותיו. פרט:

התאמת מסגרת החינוך הנוכחית לצרכיו ורצונותיו. פרט:

התאמת פעילויות הפנאי הנוכחיות לצרכיו ורצונותיו. פרט:

תפקוד ומיומנויות הסתגלותיות

מיומנויות מעשיות

תחום	עזרה עצמית						
	הערות / פירוט	לא התנסה	לא עצמאי כלל	עצמאי במידה מועטה	עצמאי במידה חלקית/ בינונית	עצמאי במידה רבה	עצמאי לחלוטין
אכילה		☐	☐	☐	☐	☐	☐
לבוש		☐	☐	☐	☐	☐	☐
שירותים		☐	☐	☐	☐	☐	☐
רחצה		☐	☐	☐	☐	☐	☐
היגיינה אישית		☐	☐	☐	☐	☐	☐
ניידות		☐	☐	☐	☐	☐	☐
סכום ומידע נוסף- תחום עזרה עצמית:							

תחום	חיי יום יום						
	מידע נוסף/ הערות / פירוט	לא התנסה / לא רלבנטי	לא עצמאי כלל	עצמאי במידה מועטה	עצמאי במידה חלקית/ בינונית	עצמאי במידה רבה	עצמאי לחלוטין
טיפול במשק הבית		☐	☐	☐	☐	☐	☐
הכנת מזון/שתייה		☐	☐	☐	☐	☐	☐
שימוש בטלפון		☐	☐	☐	☐	☐	☐
קריאת שעון		☐	☐	☐	☐	☐	☐
שימוש בכסף ורכישות		☐	☐	☐	☐	☐	☐
סכום ומידע נוסף- תחום חיי יום יום:							

שימוש במשאבים קהילתיים							תחום
הערות / פירוט	לא התנסה / לא רלבנטי	לא עצמאי כלל	עצמאי במידה מועטה	עצמאי במידה חלקית/ בינונית	עצמאי במידה רבה	עצמאי לחלוטין	
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	התמצאות בסביבה הקרובה
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	התמצאות בסביבה לא מוכרת
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	יכולת חציית כביש זהירה
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	שימוש במשאבי הקהילה
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	שימוש בתחבורה ציבורית
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	שמירת כללי התנהגות מקובלים ברחוב
סכום ומידע נוסף- תחום שימוש במשאבים קהילתיים:							

שמירה על הבריאות והבטיחות							תחום
הערות / פירוט	לא התנסה / לא רלבנטי	לא עצמאי כלל	עצמאי במידה מועטה	עצמאי במידה חלקית/ בינונית	עצמאי במידה רבה	עצמאי לחלוטין	
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	יכולת להביע כאב ולדווח
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	הימנעות ממצבי סיכון
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	שמירה על כללי הבריאות המתאימים לו
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	נטילת תרופות
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	הפעלת שיקול דעת במצבי מצוקה
סכום ומידע נוסף- תחום שמירה על הבריאות והבטיחות:							

מיומנויות חברתיות

מיומנויות חברתיות							תחום
הערות / פירוט	לא התנסה / לא	כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה	

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

	לא רלבנטי					מאוד	
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	התנהגות חברתית מתאימה לזמן ולמקום
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	יצירת קשרים חברתיים
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	הבעת רגשות מותאמת כלפי אחרים
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	שליטה בדחפים בתחום המיני
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	יכולת אסרטיבית
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	הימנעות מהפיכה לקורבן
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	אחריות
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	ציות לחוקים
סכום ומידע נוסף- תחום מיומנויות חברתיות:							

מיומנויות תפיסתיות

תקשורת (ניתן לסמן יותר מאפשרות אחת)							תחום
הערות / פירוט סוג התקשורת החלופית הקיימת	לא התנסה / לא רלבנטי	בכלל לא	ג'סטות/ תקשורת תומכת	קולות/הברות	משפטים / מילים בודדות	תקשורת מילולית מלאה	
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	יכולת לדבר/ להביע את עצמו
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	יכולת להבין
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	יכולת מסירת מידע אישי
סכום ומידע נוסף- תחום תקשורת:							

תפקודים עיוניים							תחום
הערות / פירוט	לא התנסה / לא רלבנטי	לא עצמאי כלל	עצמאי במידה מועטה	עצמאי במידה חלקית/ בינונית	עצמאי במידה רבה	עצמאי לחלוטין	
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	קריאה
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	כתיבה
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	פעולות בסיסיות בחשבון
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	הבחנה בין צורות
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	הבחנה בין צבעים

סכום ומידע נוסף- תחום תפקודים עיוניים:

תחום	הכוונה עצמית						
	הערות / פירוט	לא התנסה / לא רלבנטי	לא עצמאי כלל	עצמאי במידה מועטה	עצמאי במידה חלקית/ בינונית	עצמאי במידה רבה	עצמאי לחלוטין
יכולת בחירה		☐	☐	☐	☐	☐	☐
קבלת החלטות		☐	☐	☐	☐	☐	☐
פתרון בעיות		☐	☐	☐	☐	☐	☐
פניה לעזרה		☐	☐	☐	☐	☐	☐
הגנה על עצמו		☐	☐	☐	☐	☐	☐
הפעלת שיפוט		☐	☐	☐	☐	☐	☐
סקרנות		☐	☐	☐	☐	☐	☐
מוטיבציה		☐	☐	☐	☐	☐	☐
סכום ומידע נוסף- תחום הכוונה עצמית:							

תחום	שעות פנאי						
	הערות / פירוט ודוגמאות לפעילויות (חוג, תנועת נוער...)	לא התנסה / לא רלבנטי	לא עצמאי כלל	עצמאי במידה מועטה	עצמאי במידה חלקית/ בינונית	עצמאי במידה רבה	עצמאי לחלוטין
יכולת להעסיק עצמו		☐	☐	☐	☐	☐	☐
יכולת בחירה בין פעילויות שונות		☐	☐	☐	☐	☐	☐
יכולת להשתתפות בפעילות מאורגנת		☐	☐	☐	☐	☐	☐
סכום ומידע נוסף- תחום שעות פנאי:							

תחום	תעסוקה						
	הערות / פירוט	לא התנסה / לא רלבנטי	לא עצמאי כלל	עצמאי במידה מועטה	עצמאי במידה חלקית/ בינונית	עצמאי במידה רבה	עצמאי לחלוטין
יכולת ביצוע פעולות פשוטות		☐	☐	☐	☐	☐	☐
מוטוריקה		☐	☐	☐	☐	☐	☐

							גסה
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	מוטוריקה עדינה
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	יכולת ריכוז
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	יכולת הבנת הוראות
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	התמדה בביצוע
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	ערנות לטיב המוצר
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	הבנת משמעות רווח כספי
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	שיתוף פעולה עם אחרים
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	הקפדה על סדר יום
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	יכולת לימוד עבודות חדשות
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	יכולת ביצוע פעולות מורכבות
יכולת קבלת סמכות הממונים: כן פרוט:							
סכום ומידע נוסף- תחום תעסוקה:							

7. אתגרים מרכזיים, התלבטויות ודילמות טיפוליות:

8. תכניות עתידיות בתחומים שונים:

חתימה (במידה והשאלון לא מועבר בדוא"ל) :

שאלון איסוף נתונים- דף הסבר

- השאלון שבידיכם נבנה על מנת לשמש כלי אחיד בעבודתכם המקצועית.
- השאלון מיועד לצורך איסוף נתונים בצורה שיטתית ובאופן כזה שייציג תמונה מהימנה ועדכנית אודות תפקודו של האדם, הן לצורך הפנייתו לאבחון, ולוועדת אבחון, ולטיפול בתחום המיני חברתי ועוד.
- מומלץ להשתמש בשאלון זה לצורך איסוף מידע הנחוץ לתכנון ההתערבות עם האדם.
- תכנית קדום אישית – שאלון איסוף נתונים זה, יהווה כלי ראשוני לאיסוף נתונים על האדם. במידת הצורך ועל פי נתוני האדם, יש להרחיב את איסוף הנתונים, לקראת קביעת תכנית קדום אישית, בהתאם לכלים הקיימים. ניתן להשתמש בשאלון זה במקום תכנית אב.
- השאלון מחליף את טופס פרטי מאבחן, את הדו"ח הסוציאלי ואת הדו"ח התפקודי.
- השאלון ירוכז על ידי עו"ס או איש מקצוע אחר שמונה לריכוז נושא איסוף נתונים.
- השאלון מחולק לחלקים: חלק מספר 3, מיועד לאיסוף נתונים בתחום ההסתגלות. לגבי אנשים המתגוררים בבית הוריהם/ בני משפחה - יש למלא על בסיס ראיון עם מי שמכיר את אדם נשוא השאלון. כמו כן במקרים מסוימים השאלון ניתן למילוי ע"י משפחתו של האדם. הדבר נתון לשיקול הדעת המקצועי של מרכז המידע ובאחריותו לוודא שהמידע שנמסר מהימן.
- במסגרות דיור, לא מן הנמנע- שכל קטע ימולא על ידי בעל התפקיד שמכיר את האדם באותו תחום. יש לקבל את המידע החסר מאנשי מקצוע רלוונטיים. במידה וממולא על ידי מספר בעלי התפקיד. יש לציין שם ממלא החלק וציון תפקידו .
- פעוטות וילדים צעירים, שטרם התנסו בתפקודים המפורטים בחלק מס' 3, יש לציין כי לא התנסו מפאת גילם הצעיר. נא סמנו בהערות: התנסויות ותפקודים המותאמים לגילם: יכולת זחילה, יכולת משחק ועוד.
- במקרה של הפנייה לאבחון/ ועדת אבחון יש לצרף לשאלון את הדוחות העדכניים הקיימים (רפואי, חינוכי, פסיכולוגי, פסיכיאטרי-במידה ורלוונטי), כמו כן במקרים של הפנייה יש לצרף מידע אבחוני מהעבר, דוחות מהתפתחות הילד, אבחוני שפ"ח וכל חומר אחר שסייע לתהליך.
- במקום מילוי החלק של "בריאות", ניתן לצרף דוח רפואי. במקרים אלה יש לוודא שדוח רפואי כולל את כל המידע הנדרש כפי שמפורט בחלק זה בשאלון.
- השאלון מנוסח בלשון זכר ומיועד לנשים וגברים כאחד.

הנחיות למילוי השאלון:

- יש למלא את השאלון במחשב.
- ניתן לכתוב רק בשדות המיועדים לכך (רקע אפור).
- בשדות בהם יש צורך לסמן X יש ללחוץ על הבחירה המתאימה ברקע האפור.
- אין להסתפק רק בסימון-X, אלא לפרט ע"פ הצורך במלל ולסכם כל תחום במקום המיועד לכך.

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

תכנית אב של: _____ תאריך ישיבת קדום: _____

תפקוד ומיומנויות הסתגלותיות – נא סמן את המיומנויות אותם בחרתם לקדם

מיומנויות מעשיות

עזרה עצמית: אכילה/לבוש/שירותים/רחצה/היגיינה אישית/ניידות
המלצה לקדום:
חיי יום יום: טיפול במשק הבית/טיפול והכנת מזון או שתיה/שימוש בטלפון/קריאת שעון/שימוש בכסף ורכישות
המלצה לקדום:
שימוש במשאבים קהילתיים: התמצאות בסביבה הקרובה/התמצאות בסביבה הרחוקה/יכולת חציית כביש זהירה/שימוש במשאבי הקהילה/שימוש בתחבורה ציבורית/שמירת כללי התנהגות מקובלת ברחוב
המלצה לקדום:
שמירה על הבריאות והבטיחות: יכולת להביע כאב ולדווח/הימנעות ממצבי סיכון/שמירה על כללי בריאות המתאימים לו/נטילת תרופות/הפעלת שיקול דעת במצבי מצוקה
המלצה לקדום:

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

מיומנויות תפיסתיות

תקשורת: יכולת לדבר או להביע עצמו/יכולת להבין/יכולת מסירת מידע אישי
המלצה לקדום:
תפקודים עיוניים: קריאה /כתיבה/פעולות בסיסיות בחשבון/הבחנה בין צורות/הבחנה בן צבעים
המלצה לקדום:
הכוונה עצמית: יכולת בחירה/קבלת החלטות/פתרון בעיות/פניה לעזרה/הגנה על עצמו/הפעלת שיפוט/סקרנות/מוטיבציה
המלצה לקדום:
שעות פנאי: יכולת להעסיק עצמו/יכולת בחירה בין פעילויות שונות/יכולת להשתתפות בפעילות מאורגנת
המלצה לקדום:
תעסוקה: יכולת ביצוע פעולות פשוטות/מוטוריקה גסה/מוטוריקה עדינה/יכולת ריכוז/יכולת הבנת הוראות/התמדה בביצוע/ערנות לטיב המוצר/הבנת משמעות רווח כספי/שיתוף פעולה עם אחרים/הקפדה על סדר יום
המלצה לקדום:

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

מיומנויות חברתיות

מיומנויות חברתיות: התנהגות חברתית מתאימה לזמן ולמקום/יצירת קשרים חברתיים/הבעת רגשות מותאמת כלפי אחרים/שליטה בדחפים בתחום המיני/יכולת אסרטיבית/הימנעות מהפיכה לקורבן/אחריות/ציות לחוקים
המלצה לקדום:

תאריך ועדת אבחון אחרונה: _____ החלטות ועדת אבחון בתחום הקדום האישי: _____

רצונות המשפחה: _____ הערות: _____

רצונות האדם (נשוא התכנית): _____ הערות: _____

ניהול סיכונים: האם קיים מוקד המסכן את חייו ואיזו תכנית מופעלת למניעה או צמצום הסיכון

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

ריכוז טיפולים קיימים: נא פרט את הטיפולים הקיימים (סוציאלי, פארא-רפואי, חינוך, פנאי)

החלטות ישיבת קדום:

תאריך ישיבת קדום הבאה:

כותב התכנית:

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

תכנית קדום אישית

שם פרטי ומשפחה: _____ גיל: _____ תאריך כתיבת התוכנית: _____

רכז התכנית (Case Manager): _____ שם המטפל/מדריך: _____ ביתן/דירה: _____

מטרה לטווח ארוך (סמן את התוכנית שנקבעה) מיומנות מעשיות - עזרה עצמית/ חיי יום יום/שימוש במשאבים קהילתיים/ שמירה על הביטחון והבריאות מיומנות תפיסתיות - תקשורת/ תפקודים עיוניים/ הכוונה עצמית/ שעות פנאי/תעסוקה מיומנויות חברתיות - התנהגות חברתית מתאימה/יצירת קשרים חברתיים/ הבעת רגשות מותאמת/שליטה בדחפים מיניים/אסרטיביות/ הימנעות מהפיכה לקורבן/ציות לחוקים							
מטרות לטווח קצר (יעדים)	מצב היום	לאן נשאף לקדם	דרכי פעולה (פירוט התכנית: תנאי ביצוע, אביזרים ואמצעי טיפול)	סוג ההתערבות ו/או סוג הפעילות (פרטני/קבוצתי)	אחריות לביצוע	תאריך אחרון להשגת המטרה	תוצאה
הערות:							

נספח מס' 5

ראיון אישי

ראיון אישי עם האדם אליו מכוונת תכנית הקדום הינו כלי חשוב ביותר: מטרת הראיון האישי היא בירור עם האדם כיצד הוא חווה את חייו, מה הם שאיפותיו בכל תחומי החיים. תשאול על העדפות אישיות עשוי לתרום רבות להבנת איש המקצוע את צרכיו האמתיים ורצונותיו ובכך לתרום לאיכות חייו של האדם.

הראיון/השיחה האישית יאפשרו לאיש המקצוע להכין את האדם לקראת התהליך בו הוא עומד לקחת חלק, להסביר את המטרות ואת שלבי העבודה בשפה פשוטה ובדרך בה יוכל להבין ולשתף פעולה.

בקרב האנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית ברמות תפקוד נמוכות, ישנם אנשים עם בעיות שפה, תקשורת והבעה אשר קשה לקיים איתם שיחה רגילה. עבור מצבים אלו נבנו כלים והתאמות מיוחדים:

- ניתן לראיין במקומו את ההורה או את איש המקצוע הקרוב אליו ביותר (מטפל), בנוכחותו של האדם ולבצע תצפית על האדם בסיטואציות שונות.
- ניתן להשתמש בתקשורת חלופית - תומכת (- Augmentative & Alternative Communication AAC) אשר הנה סדרה של שיטות ואסטרטגיות, שנועדו לאפשר תקשורת לאנשים המתקשים בתקשורת מילולית וכתובה. באמצעות טווח רחב של שיטות, כלי עזר, טכנולוגיות התומכות בסוגים רבים של בעיות תקשורת, מבעיות דיבור קלות ועד חוסר יכולת לתקשר בכלל.
- תקשורת חלופית תומכת יכולה להיעשות עם וללא עזרים.
ללא עזרים - הטכניקות ללא עזרים משתמשות רק באדם עצמו, וכוללות שפת סימנים, ג'סטות, הבעות פנים, פנטומימה, הצבעה, נעיצת עיניים וכו'.
עם עזרים - טכניקות הנעזרות בעזרים חיצוניים, לוחות תקשורת שונים, מכשירים אלקטרוניים מתוחכמים כגון מכשירי פלט קוליים או Picture Communication Symbols - PCS מערכת תמונות לתקשורת. מערכת זו הנה אוסף ציורים פשוטים, אשר פותחו בכדי לאפשר לילדים ליקויי תקשורת להביע את עצמם בצורה אפקטיבית. (Lloyd & Kangas, 1994; חרוני, רובין וקונקול, 1999) או בתוכנת הבורד-מייקר (כתיבה בסמלים) לבניית לוחות תקשורת (פרטים באתר של אייזיק ישראל).
אנשים עם מוגבלות שכלית חמורה אשר להם קשיי שפה והבעה, יתקשו לעיתים קרובות להשתמש בצורה יעילה באמצעי עזר ופעמים רבות ימשיכו להשתמש בתנועות גוף (העוויות, תנועות ידיים) ותגובות חברתיות (חיוך למשל) יותר מאשר בסימנים, בלוחות תקשורת ובהתנהגויות מילוליות. אין להקל ראש בתקשורת זו אף אם היא מינימאלית, מכיוון שבדרך זו מגלים אותם אנשים עם פיגור קשה או עמוק כי האחר מבין אותם, וכי להתנהגויותיהם

ולתגובותיהם יש ערך תקשורתי. זהו צעד מכריע ומבסיס זה הם יכולים להמשיך ולפתח את היכולת להשתמש במבנים וצורות תקשורת יותר קונבנציונאליות.

המלצה לראיון אישי

ראיון אישי - מודל "ורוד" - הגר שמידוב

מטרת הראיון האישי המובנה היא בירור עם האדם כיצד הוא חווה את חייו, מה הם שאיפותיו, העדפותיו וחלומותיו בכל תחומי החיים. ראיון אישי ניתן לעשות עם כל אדם בעל פיגור שכלי בכל רמת תפקוד.

הנחיות לביצוע (כולל הנחיות לראיון אישי לאדם שאינו מדבר):

- א. יש לקבוע מראש את מועד הראיון - יש להודיע למרואיין מראש על קיום הראיון ולקבוע אתו את הזמן.
- ב. על המראיין להתפנות מכל עיסוק אחר, לקיים את הראיון בחדר נפרד ללא הפרעות.
- ג. ליצירת אווירה נינוחה יש להציע למרואיין שתייה קרה/חמה וכיבוד קל ולדאוג לאווירה נעימה בחדר.
- ד. בתחילת הראיון יש לחזור ולהסביר לאדם את מטרת הפגישה.
- ה. יש להתאים את רמת ההסבר והשאלות ליכולתו התקשורתית והשפתית של האדם.
- ו. יש להכין שאלות מראש המתייחסות לחמשת תחומי איכות החיים. השאלות צריכות להיות "פתוחות" ומותאמות לאורח החיים של המרואיין.
- ז. יש לרשום פרוטוקול עם עיקרי דבריו או תגובותיו של המרואיין.

ראיון עקיף - במקרה של מרואיין שאינו מדבר יש להשתמש בשיטת תקשורת חלופית, אם קיימת, או לראיין במקומו את איש המקצוע הקרוב אליו ביותר (מטפל), בנוכחותו של האדם המדובר. ההנחיה למטפל (המרואיין) היא: "אם האדם היה יכול לדבר עכשיו, מה היה אומר לנו? יש להקפיד על פנייה אל המרואיין (המטפל האישי) בגוף ראשון (כאילו פונים אל האדם עצמו), ועל ישיבה (של המטפל האישי) לצד האדם המדובר. על המטפל האישי להציג ככל הניתן את נקודת מבטו של האדם המדובר על החיים ללא שיפוטיות (ולא את נקודת מבטו כמטפל שלו). יש לוודא שהמטפל האישי אכן מכיר את האדם המדובר היטב, קרוב אליו ומטפל בו זמן ניכר. כל יתר ההנחיות המצוינות למעלה תקפות גם לגבי הראיון העקיף.

דוגמאות לשאלות בראיון אישי:

• שאלות בתחום הרווחה הפיזית:

- אין אתה מרגיש? האם משהו כואב לך? מה אתה אוהב לאכול? מה אתה אוהב ללבוש?
- מה אתה אוהב/לא אוהב בגוף שלך?

- שאלות בתחום הרווחה הנפשית:
מה מעצבן אותך? מה גורם לך להירגע? מה גורם לך להיות שמח? מתי אתה עצוב? ממה אתה מודאג? מתי אתה מרגיש טוב?
- שאלות בתחום הרווחה החברתית:
מי חבר שלך? האם יש לך חברים בדירה? מי היית רוצה שיהיה חבר שלך? האם יש לך או היית רוצה בת/בן זוג? מי היית רוצה כבת זוג? מה אתה אוהב לעשות עם המשפחה שלך? עם מי היית רוצה להיות בקשר?
- שאלות בתחום הרווחה החומרית:
האם יש לך כסף? מה היית רוצה לקנות? האם יש לך דברים שלך בחדר? איפה אתה שומר את הדברים הפרטיים שלך? איפה היית רוצה לגור? מה היית רוצה לקבל מתנה?
- שאלות בנושא הרווחה האישית:
מה אתה אוהב לעשות? מה היית רוצה לעשות? מה החלום שלך? איפה אתה רוצה לעבוד? איפה אתה רוצה לבלות? לאיזו פעילות פנאי אתה רוצה ללכת?

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

איתור וזיהוי גורמי הסיכון העלולים להשפיע על חיי האדם

שם פרטי ומשפחה: _____ גיל: _____ תאריך כתיבה: _____

מסגרת: _____ שם המטפל/מדריך _____ כותב התכנית _____ תאריך כתיבת תכנית _____ תוקף התכנית _____
 (אחריות לביצוע): _____ האישית _____ אישית _____

תחום הסיכון (איתור וזיהוי גורמי הסיכון העלולים להשפיע על חיי האדם).	רמת הסיכון (הערכות לסיכויי התממשות)			ביטויי הסיכון (ניתוח והצגת הנתונים כולל זמן תדירות)	מוקדי כח	מוקדי קושי	דרכי התמודדות (פעולות הנדרשות לצמצום הסיכון)
	גבוה	בינוני	נמוך				
בריאותי							
פגיעות מיניות (פוגע? נפגע?)							
פגיעות פיזיות (פוגע? נפגע?)							
חנק ממזון בשעת אכילה							
בריחה מהמסגרת							
חוסר יציבות פיזית ונטייה לנפילות							
חוסר יכולת ויסות חושי: גירוי יתר/תת גירוי							
אחר (רגשי/התנהגותי או כל סיכון שאינו מופיע לעיל)							
	עמדה			חתימה	תאריך		
דייר							
משפחה/אפוטרופוס							
עמדת מנהל המסגרת							
עמדת המפקח							

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

דוגמה לתכנית קדום אישית - לניהול סיכונים

שם פרטי ומשפחה: _____ גיל: _____ תאריך כתיבת התוכנית: _____

רכז התכנית (Case Manager): _____ שם המטפל/מדריך: _____ ביתן/דירה: _____

מטרה לטווח ארוך (סמן את התוכנית שנקבעה)							
מיומנות מעשיות - עזרה עצמית/ חיי יום יום/שימוש במשאבים קהילתיים/ שמירה על הביטחון והבריאות מיומנות תפיסתיות - תקשורת/ תפקודים עיוניים/ הכוונה עצמית/ שעות פנאי/תעסוקה מיומנויות חברתיות - התנהגות חברתית מתאימה/יצירת קשרים חברתיים/ הבעת רגשות מותאמת/שליטה בדחפים מיניים/אסרטיביות/ הימנעות מהפיכה לקורבן/ציות לחוקים							
מטרות לטווח קצר (יעדים)	מצב היום	לאן נשאף לקדם	דרכי פעולה (פירוט התכנית: תנאי ביצוע, אביזרים ואמצעי טיפול)	סוג ההתערבות ו/או סוג הפעילות (פרטני/קבוצתי)	אחריות לביצוע	תאריך אחרון להשגת המטרה	תוצאה
מיומנויות מעשיות: יציאה וחזרה עצמאית ובטוחה ללא סיכון למסגרת.	קושי בהתמצאות בסביבה הרחוקה אינו יודע לחצות כביש בצורה בטוחה, לא מודע לתמרורים, קיימת בעיה של חוסר יציבות *	יתמצא בסביבת המגורים הקרובה להוסטל, ניידות עצמאית, צמצום הנפילות.	ישתתף בקבוצת זהירות בדרכים, ילמד לזהות תמרורים ולזהות מצבי סיכון בדרכים (צפירות רכבי ביטחון וחילוץ ועוד).	קבוצתית	יוסי- מדריך פעילות זהירות בדרכים	3 חודשים	יצא מההוסטל תמיד מלווה באיש צוות, כל עוד ממשיך למעוד ו/או לא להתמצא בסביבה. רק לאחר שנוודא כי הנ"ל רכש מיומנות המאפשרת לו ניידות והתמצאות עצמאית נטולת פגיעות, תיבנה תכנית חדשה המאפשרת לו יציאה באופן עצמאי.
			השתתפות בקבוצת הליכה	קבוצתית	משה- מדריך ספורט	לאורך השנה	
			התאמת אמצעי עזר	פרטני	דני-	3 חודשים	

		פיזיותרפיסט		להליכה בטוחה ומניעת נפילות			
	3-6 חודשים **	נועה- רכזת תכניות קדום	קבוצתי- קבוצת כישורי חיים	לימוד נסיעה בתחבורה ציבורית			
מיומנות חברתיות	4 חודשים	טלי- עו"ס המסגרת	קבוצת כישורים חברתיים	ילמד לזהות מצבים מסכנים ואיך יוצאים ממצבים אלו. למי פונים	ילמד לבקש עזרה במקרים חריגים ולעשות הבחנה בין אזרח לאיש חוק ללא סיכון עצמי	אינו יודע לבקש עזרה, אינו יודע כיצד לפעול במקרי סיכון כולל למי עליו לפנות במקרי סיכון	
	פעמיים בשבוע - חודשיים	אלמוג- מדריך במסגרת	פרטני	תרגול של דרכי פניה מותאמים אנשי חוק/ ביטחון- הגדרות תפקידים			
מיומנויות תפיסתיות	פעמיים בשבוע (כחלק מהתרגול הקודם)	אלמוג- מדריך במסגרת	פרטני	ילמד לזהות מספרים, ילמד להבחין בין צבעים. יבצע תרגילי מוטוריקה עדינה על מנת לאפשר שימוש נכון במכשיר (לרכוש מכשיר טלפון מתאים)	ילמד להשתמש בטלפון נייד	אינו יודע להשתמש בטלפון	

הערות: * יש מקרים שקושי הפרט יכול לסכן את זולתו- יש לציין זאת בתיאור המצב.

יש לציין סיכון קבוע והוראות טיפול קבועות לדוגמה: אכילת מזון טחון.....

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

טופס מעקב יומי אחר ביצוע תכנית אישית

לדיירי דירת/ביתן _____ לתאריכים מ _____ עד _____

שם	מטרת התכנית	הפעולה הנדרשת	א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'	ש'	הערכת ביצוע / הערות	חתימת מבצע התכנית

מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

טופס מעקב חודשי אחר ביצוע יעדי קידום אישיים*

מקום המגורים (ביתן/ דירה):

חודש

שם פרטי ומשפחה של
האדם (נשוא התכנית):

תחום	מטרת התכנית	דרכי פעולה	סיכום חודשי והמלצות להמשך
מיומנות מעשיות			
מיומנות תפיסתיות			
מיומנויות חברתיות			
רווחה אישית			
צמצום סיכונים			

* (למילוי על ידי רכז תק"א ניתן למלא את הטופס בשיחה עם המטפל/ בישיבת מעקב אחר ביצוע התכנית או כסיכום דפי המעקב השבועיים)

התארגנות ברמה המערכתית

לרכז תכניות הקדום האישיות תפקיד משמעותי בתהליך הצבתו של האדם במרכז. הרכז מוביל ומניע את תהליך הקדום האישי, החל משלב איסוף הנתונים והמשכו בקביעת תכנית הקדום. הוא שותף לצוות רב מקצועי אליו חוברים בעלי תפקידים נוספים. למרות שאינו מבצע בפועל את כל התכניות הוא אמון על הכוונת התהליך. עליו לנווט את התהליך על ידי הפניית האדם לגורם המתאים, על מנת, שיקדמו בתכנית זו או אחרת. עליו לרכז את הנתונים על קצב התקדמות האדם ולפעול יחד עם הצוות לשינוי התכנית במידת הצורך.

תהליך כניסתו והגדרת תפקידו של רכז תכניות הקדום למסגרת, יעשה ברמה מערכתית. תפקיד רכז תכניות קדום אישיות הינו תפקיד בכיר אך עם זאת בחלק גדול מהמסגרות הינו תפקיד חדש ועל כן יש להתארגן לקראתו.

4.1. תפקיד רכז תכניות קדום אישיות

- ✓ איתור צרכי הדיירים (באמצעות כלי עזר כמו: שאלונים, שיחות, תצפיות, אבחונים ועוד).
- ✓ בנייה פיתוח והתאמה של תכניות אישיות לצרכי האנשים ולרצונותיהם לצורך קידומם.
- ✓ ריכוז תכניות קיימות ופיתוח תכניות חדשות לטובת כלל המשתמשים במסגרת תוך כדי התאמתם לצרכים המשתנים של הדיירים.
- ✓ הטמעת התפיסה המקצועית ויישומה במסגרות.
- ✓ הנחייה והדרכת צוות רב מקצועי וטיפול בתהליך.

4.2. תהליך הכניסה לתפקיד *

יש לבצע התאמות בהתאם למסגרת.

שלב האוריינטציה: כחודש- חודשיים.

- ✓ הכרות עם המסגרת: א. הכרות עם בעלי התפקידים הבכירים, בהתאם לארגון. הכרות עם בעלי התפקידים הנוספים: צוות טיפולי, בעלי תפקיד נוספים בהתאם להנחיית מנהל המסגרת.
- ✓ הכרות מגוון הפעילויות המתקיימות במסגרת: ביתני מגורים, תעסוקה, מרפאה, פעילות פנאי ועוד.
- ✓ הכרות עם הדיירים- לזוי וצפייה בפעילויות השונות לאורך היום.
- ✓ הכרות עם המסגרות והצוות במסגרות חוץ בהם שוהים הדיירים: מע"ש, בית ספר ועוד.
- ✓ השתתפות בישיבות המתקיימות המעון: ישיבות צוות בכיר, ישיבות צוות, ישיבות ניהול סיכונים, אירועים חריגים וכד'.
- ✓ העמקת ידע עדכני בתחום הטיפול באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית כולל העמקת הידע מתוך סקירת ספרות בארץ ובעולם על תפיסת העבודה "האדם במרכז".
- ✓ הכרות עם תכניות קדום קיימות- במסגרת ובאופן כללי- קיימת ספריית תכניות במחלקת אבחון קדום והשמה ובקהילת הידע.

✓ הכרות עם בעלי תפקידים בכירים באגף: מפקח המעון, מפקחת ארצית על תכניות הקדום האישי באגף ועוד.

✓ הכרות עם נהלי ותפיסת העבודה של האגף בתחום הקדום האישי ותחומים משיקים.

שלב הטמעת התפקיד

עבודתו של רכז תק"א במסגרת נשענת על מערכת קשרים פורמאליים הנובעת מהגדרת התפקיד אך גם על מערכת קשרים לא פורמאלית. ליצירת קשר לא פורמאלי פנים רבות וחשוב כי רכז תק"א יהיה מודע להיבט זה.

מול מנהל המסגרת:

לתפקיד רכז תק"א תפקיד משמעותי בצוות. יחס המנהל אליו ישליך על מידת קבלתו והטמעת התפקיד כלפי כל עובדי המסגרת, הדיירים והמשפחות ובהכרח על ביצוע תכניות הקדום האישיות על ידי הצוות.

✓ חשיבות לליווי מנהל המסגרת באופן שוטף באמצעות פגישות קבועות עם רכז הקדום.

✓ אפשר המנהל לקיום מיקום פיזי- רצוי כי רכז תק"א ישב במתחם בו יושב הצוות הטיפולי הבכיר.

✓ שיתוף הרכז בישיבות צוות בכיר ו/או מגוון הישיבות הנהוגות במסגרת.

✓ דווח למפקחת ארצית על תכניות הקדום על כניסת רכז תק"א למסגרת לצורך קבלת הדרכה ראשונית/ השתתפות בפורומים של רכזי תק"א/ יציאה להשתלמויות.

✓ יש לאפשר קיום ישיבות קדום קבועות בהם משתתף צוות קבוע ומשתנה בל"ז של המעון.

מול צוות בכיר:

✓ יש לחלק התפקידים בין אנשי הצוות- יש חשיבות רבה כי מנהל המסגרת ישכיל לבצע הבחנה ברורה בין הגדרות התפקיד של כל אחד מאנשי הצוות על מנת לא ליצור כפילויות בתפקיד. שימת דגש על תפקידים משיקים כגון: רכז חינוך, עו"ס. לעיתים בעלי מקצוע אלו מילאו את תפקיד רכז תק"א בהיעדר תקן ייעודי לתפקיד.

מול צוות טיפולי:

✓ הדרכות אנשי הצוות השונים: הדרכת מדריכות ביתן- בשיתוף אם הבית. הנושאים להדרכות:

תפיסת העבודה, מהלך העבודה, הגדרת תפקיד אנשי הצוות המטפל בביצוע תכניות הקדום.

✓ הדרכת הצוות המטפל: מילוי שאלון איסוף הנתונים, תפקידים בישיבת הקדום, ביצוע התכנית מעקב.